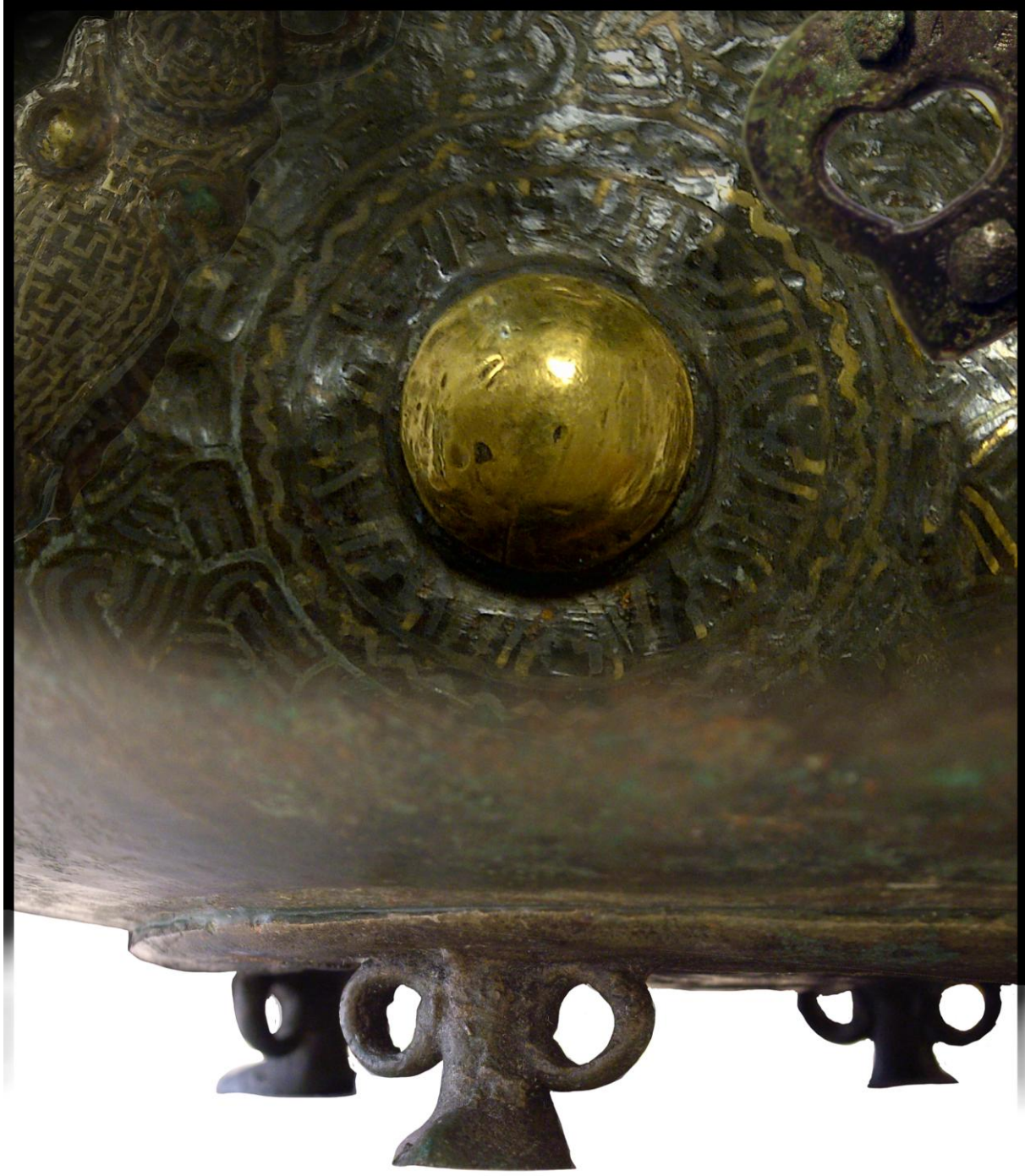

De metaalvondsten uit het Merovingische grafveld te Putten

Een inventarisatie van de metaalvondsten afkomstig uit het Rijksmuseum van Oudheden van het Merovingische grafveld te Putten

Auteur: Kim Schonk

Foto bronzen schaal, gespplaat, riemverdeler en dierbeslag op omslag: Kim Schonk

De metaalvondsten uit het Merovingische grafveld te Putten

Een inventarisatie van de metaalvondsten afkomstig uit het Rijksmuseum van Oudheden van
het Merovingische grafveld te Putten

Kim Schonk

Studentnummer: s0905836

Cursus: Bachelor Scriptie (1043BASCRY)

Begeleider: Prof. Dr. F. Theuws

Specialisatie: Noordwest Europa

Universiteit Leiden, Faculteit der Archeologie

Leiden, 15 juni 2012

Inhoud

1. Inleiding.....	4
1.1 Introductie.....	4
1.2 Probleem en vraagstelling.....	4
1.3 Casus.....	5
1.3.1 Periode	5
1.3.2 Cultuur	5
1.3.3 Ligging, geografie en historie van het landschap.....	6
1.3.4 Site	8
1.4 Opzet	12
1.5 Eerder onderzoek	12
1.5.1 De opgravinggeschiedenis.....	12
1.5.2 De lotgevallen van de vondsten en wat waar terecht gekomen is.....	12
1.5.3 De onderzoeken die verricht en de publicaties die geschreven zijn.....	14
1.6 Belang vernieuwd onderzoek	15
2. Aanpak/ Methodiek	16
2.1 Afbakening	16
2.2 Methodiek	16
3. Presentatie van gegevens middels een inventarisatie	17
3.1 Metaalvondsten zonder grafnummers.....	17
3.2 Metaalvondsten met grafnummers	32
4. Discussie van de resultaten	34
5. Conclusie	42
• Samenvatting	
• Bibliografie	
• Lijst van figuren en tabellen	
• Appendix	
• Bijlagen	

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Introductie

In de jaren '20 van de vorige eeuw is te Putten in de provincie Gelderland een vroegmiddeleeuws grafveld opgegraven. Er zijn meer dan 100 graven gevonden en er zijn veel vondsten gedaan die uit de Vroege Middeleeuwen dateren. Het gaat om urnen, zwaarden, messen, spelden en andere objecten. Het grafveld is gedocumenteerd door J.H. Holwerda, die betrokken was bij de betreffende opgraving. De documentatie dus oud en enigszins gebrekkig, zo zijn bijvoorbeeld nog niet alle vondsten beschreven. Holwerda vermeldt niet bij alle artefacten staan dateringen genoemd en sommige omschrijvingen zijn zeer vaag. De voorwerpen die in de voormalige collectie van Jo Bezaan hebben gezeten, zijn nog nooit grootschalig gepubliceerd. Het doel van deze scriptie is alle vondsten uit de vondstcategorie metaal van het hele Rijksmuseum van Oudheden te Leiden te documenteren. Het RMO bezit een groot deel van de vondsten uit Putten. Het overige deel van het materiaal ligt in Barneveld en is al een keer uitgewerkt en gepubliceerd door Ypey in 1962/ 63.

1.2 Probleem- en vraagstelling

Deze scriptie zal gemaakt worden met een aantal onderzoeksvragen als onderbouwing. Dit zijn de volgende:

- Welke soorten metaalvondsten komen in het grafveld van Putten voor?
- Welke typen objecten worden in het grafveld aangetroffen?
- Wat is de datering van de verschillende vondsten?
- Welke associaties van metaalvondsten komen in de graven voor?
- Welke is de gender associatie van de metaalvondsten voor zover dat op basis van de huidige documentatie is na te gaan?
- Hoe zijn de metaalvondsten over het grafveld verdeeld?

1.3 Casus

1.3.1 Periode

De Merovingische tijd volgt op de Romeinse tijd vanaf grofweg 450 tot 750 n. Chr. Het begin van deze periode wordt vaak aangeduid met het moment dat Childeric in 458 n. Chr. aan de macht komt. De term Merovingisch stamt af van Merovech. Zijn Frankische afstammelingen werden zo genoemd. Er waren meerdere heersers en meerdere volkeren en was geen politieke eenheid te noemen.. Het einde van de Merovingische periode staat niet geheel vast, maar de heerschappij van Karel de Grote in 768 n. Chr. duidt het einde met zekerheid wel aan.

1.3.2 Cultuur

Het gebied waar Putten ligt wordt vaak gezien als een gebied waar het Friese, Saksische en Frankische bij elkaar komt. Deze volkeren werden ten tijde van de Romeinen eerst aangeduid als Germanen. Pas later wordt er onderscheid gemaakt tussen Friezen, Franken en Saksen. De vraag of mensen zich toentertijd ook daadwerkelijk zo beschouwden, is nog maar zeer de vraag. De termen worden nog gebruikt om bepaalde karakteristieken van bepaalde gebruiksvoorwerpen of bijvoorbeeld huisplattegronden te kunnen onderscheiden van elkaar.

Een aanwijzing voor de frankisering in dit gebied zijn het ontstaan van nieuwe grafvelden in de 8^e eeuw. Er is echter ook nog een andere invloed aanwezig. Er komen zogeheten ‘Saksische’ elementen in de gebruiksvoorwerpen vanaf het einde van de 7^e eeuw. Dit wordt gesteld op basis van de bevindingen uit de vroegmiddeleeuwse grafvelden in het Münsterland (Groenewoudt 2006, 11).

Bij de sociale elite in Oost-Nederland spelen vanaf het einde van de 4^e of het begin van de 5^e eeuw inhumaties en bijgiffen een prominente rol. Dit type begraafing wordt beschouwd als de voorloper van de latere wapengraven die in de Frankische grafvelden door archeologen worden aangetroffen.

Gegevens over de kerstening en de oudste christelijke cultusplaatsen in Noord- en Oost-Nederland zijn er relatief weinig. Het beeld dat heerst is vooral gebaseerd op schriftelijke bronnen zoals oorkondes, heiligenlevens, etc. (Groenewoudt 2006, 11).

1.3.3 Ligging, geografie en historie van het landschap

Het landschap van de pleistocene zandgebieden van Noord-, Oost- en Midden-Nederland dankt zijn ontstaan en uiterlijk hoofdzakelijk aan de werking van wind, water en ijs tijdens de laatste twee ijstijden (Saalien en Weichselien). Het oprukken van het landijs tijdens het Saalien leidde tot de vorming van stuwwallen, glaciële tongbekkens en grondmorene-vlaktes. Door erosie verloren de stuwwallen in later tijd weer veel van hun hoogte en raakten de door de gletsjers gevormde dalen weer grotendeels opgevuld. Tijdens het Pleniglaciaal werden grote oppervlaktes bedekt met dekzanden (Oud Dekzand). Door verstuiwing ontstonden tijdens het Laat-Weichselien vele dekzandkoppen en -ruggen (Jong Dekzand). Zo kregen delen van het gebied een reliëfrijk uiterlijk dat in hoge mate bepalend is geweest voor de afwatering en het bewoningspatroon. Door vernatting ontstonden er in de loop van het

Holoceen uitgestrekte hoogvenen en raakten de beeksystemen verder vertakt. Menselijke activiteiten in het landschap, al dan niet in combinatie met specifieke klimatologische omstandigheden, leidden vanaf de overgang tussen Neolithicum en Bronstijd tot het ontstaan van zandverstuivingen. Tot ver in de middeleeuwen bleef de drainage van grote delen van het dekzandlandschap slecht en was het gebied amper geschikt voor bewoning. Pas vanaf de 12de tot de 14de eeuw werden de lage delen van het gebied ontgonnen waardoor de afwatering verbeterde en de bewoningsmogelijkheden toenamen (Groenewoudt 2006, 19-20).

De inrichting van het cultuurlandschap vanaf de middeleeuwen is tot vandaag de dag op veel plaatsen bepalend geweest voor het uiterlijk van grote delen van Nederland. In veel gevallen geven de archeologische bronnen meer informatie dan de schriftelijke bronnen. Ze tonen ons inrichting van een nederzetting en het landschap en de materiële cultuur (van der Velde 2004, 43). Er is echter sprake van een voortdurende verandering in de locatie van nederzettingen. Het begin van de vroege middeleeuwen (5^e – 6^e eeuw) kan worden gezien als een tijd van terugval, waarin de bewoning zich in kernen langs beken en rivieren terugtrok. Van daaruit verspreidde de bewoning zich vervolgens weer in etappes naar de dekzandruggen en – koppen (Groenewoudt 2006, 7).

In de 6e en vroege 7de eeuw lijkt zich een proces te voltrekken dat leidt tot een driedeling in invloedssferen die in deze periode vorm krijgt. Dat van de Friezen, Franken en Saksen. Vanaf de 7de eeuw breidt de invloed van de Franken zich richting het noorden uit (Groenewoudt 2006, 10).

Rond de 8^e en 9^e eeuw komen respectievelijk Midden- en Noordoost-Nederland onder gezag van het Merovingische en later het Karolingische rijk. Dit resulteert in een proces dat als ‘frankisering’ bestempeld kan worden. De introductie van het domeinstelsel en de kerstening maken daar deel van uit. Beide elementen leidden tot veranderingen in de inrichting van het cultuurlandschap. Nederzettingen worden verplaatst (Eme, Colmschate, Zelhem), anders ingericht (idem) of nieuwe gesticht (Deventer, Warnsveld), dit alles ten dienste van een meer efficiënte ruimtelijke exploitatie van het land. Dit behoorde tot de verovering van de Friezen door de Franken toe aan de koning en zijn adellijke gevolg (Groenewoudt 2006, 11).

De ontwikkeling van Oost- en Noord-Nederland zijn anders verlopen dan de gebieden in Zuid- en West-Nederland. Omdat het gebied onder de grote rivieren onder Romeins gebied viel is er lang gedacht dat veel stammen in het noorden, waaronder de Franken, zijn

weggetrokken om hiervan te profiteren. Dit werd ondersteund wegens het feit dat veel dateerbaar materiaal dat jonger was dan de 4^e eeuw. Later is dit ontkracht en is er aangenomen dat er wel sprake was van continuïteit in dit gebied, maar dat de nederzetting vaak krompen tot ongeveer 2 tot 5 boerderijen, een formaat wat meer lijkt op situatie in de 2^e eeuw, waarbij de boerderijen ‘rondzwerven’ op het land (van der Velde 2004, 44). Het Frankische domeinstelsel lijkt van grote invloed te zijn geweest op de inrichting en vastlegging van het middeleeuwse cultuurlandschap, vooral in het zuidelijke deel van pleistoceen Noord- en Oost-Nederland. Veel is hierover nog niet bekend, maar vooral in de intensief onderzochte microregio’s is duidelijk geworden dat er in de wordingsgeschiedenis van het historische cultuurlandschap meerdere fasen en fixatiemomenten te onderscheiden zijn voorafgaand aan de laatmiddeleeuwse ontginningen, maar ook ten tijde hiervan (Groenewoudt 2006, 14).

Putten is gesitueerd op podzolgronden, voornamelijk bij de holpodzolgronden. Het ligt ook in de omgeving van enkeerdgronden, laarpodzol- en looppodzolgronden. Wat meer naast het oosten liggen ook haarpodzolgronden. Omdat het relief hier hoger is liggen hier ook duinvaaggronden. Wat meer naar het westen richting Amersfoort liggen veldpodzolgronden, gooreerdgronden en moerige podzolgronden in combinatie met beekerdgronden moerige eerdgronden. (Fig 4). Dit is te verklaren doordat dit gebied weer veel lager ligt. Het grafveld lag tegen een oude stuwwal of dekzandrug aan, (Fig. 5). De hoogte van het gebied ligt tussen de 10 en 20 meter boven NAP.

Ten oosten en noordoosten van Putten ligt de Veluwe. In het zuiden en westen wordt de plaats omringd door akkerland, wat onderdeel is van de noordoostelijke hoek van de Gelderse Vallei. In het uiterste westen grenst de gemeente aan één van de randmeren rond Flevoland.

1.3.4 De site

Het grafveld heeft 120 graven. Deze zijn op te splitsen in twee soorten begravingen. Ten eerste zijn er 40 brandgraven, waarbij de as in urnen was bijgezet, deze komen voor tot ca. 700 n. Chr. De tweede soort begravingen zijn lijkgraven, deze komen na 700 n. Chr. voor. Bij dit type begravingen is een oost-west oriëntatie (Ypey 1962/ 63, 129) van de lichamen geconstateerd, iets wat wijst op een christelijke wijze van het begraven van de doden. Hoogstwaarschijnlijk is er rond deze tijd een periode van overgang zijn geweest waarbij beiden typen tegelijkertijd werden toegepast. Na ongeveer 800 n.Chr. raakt het grafveld echter in onbruik. Er wordt gedacht dat dit samenhangt met het christelijke gebruik om de doden bij

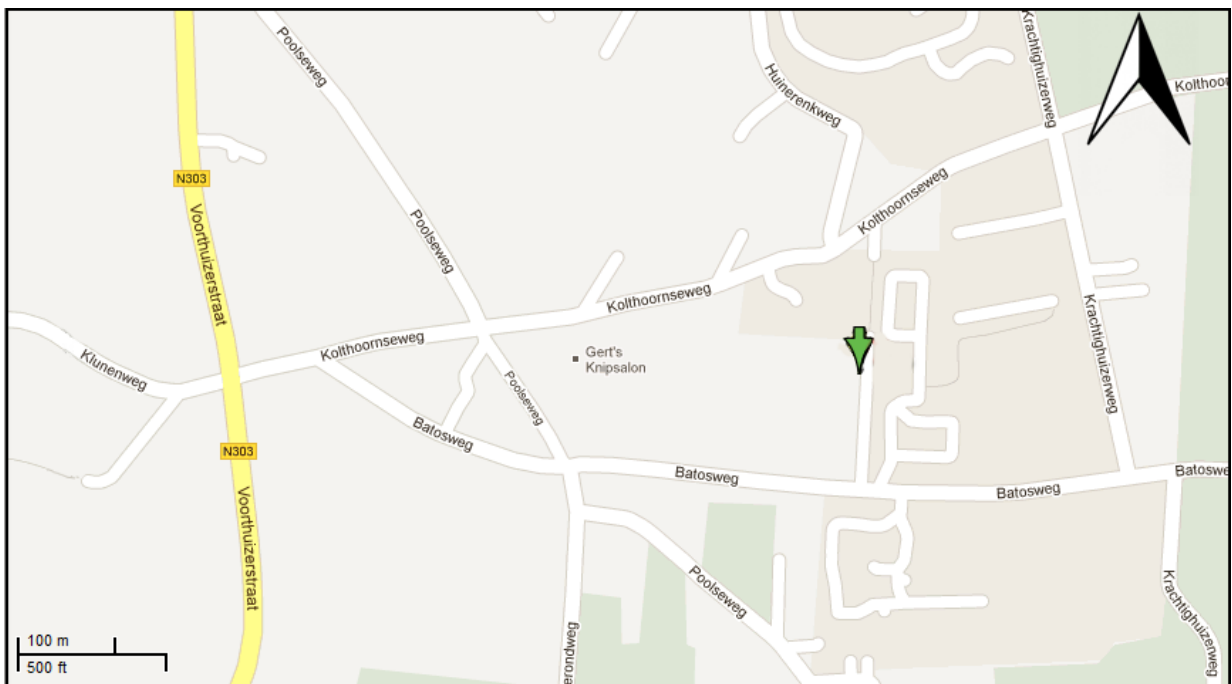
een kerk te begraven. Het is niet geheel duidelijk waar het grafveld precies ligt. In J. Ypey, (1962/63) is een kaartje toegevoegd van de locatie van het grafveld,(Fig. 1). Op dit kaartje is echte de exacte locatie nog steeds onduidelijk. Als dit kaartje over Googlemaps wordt heen gelegd is het duidelijk dat het grafveld tussen Krachtighuizen en Huinerveld in lag (Fig. 2). Het is niet 100% vast te stellen waar het grafveld precies ligt, wegens het gebrek aan een duidelijk kaartje. De Gemeente Putten zelf geeft aan dat het grafveld ligt op de coördinaten 52°13'46"NB, 5°37'9"OL. Met deze gegeven coördinaten komt de locatie te liggen op wat op Figuur 3 zichtbaar is. Omdat de gemeente niet zegt in welk punt de coördinaten in het grafveld liggen, en overigens de precieze afmetingen van het grafveld niet bekend zijn, is het lastig om goed in te schatten waar het precies begon en eindigde.

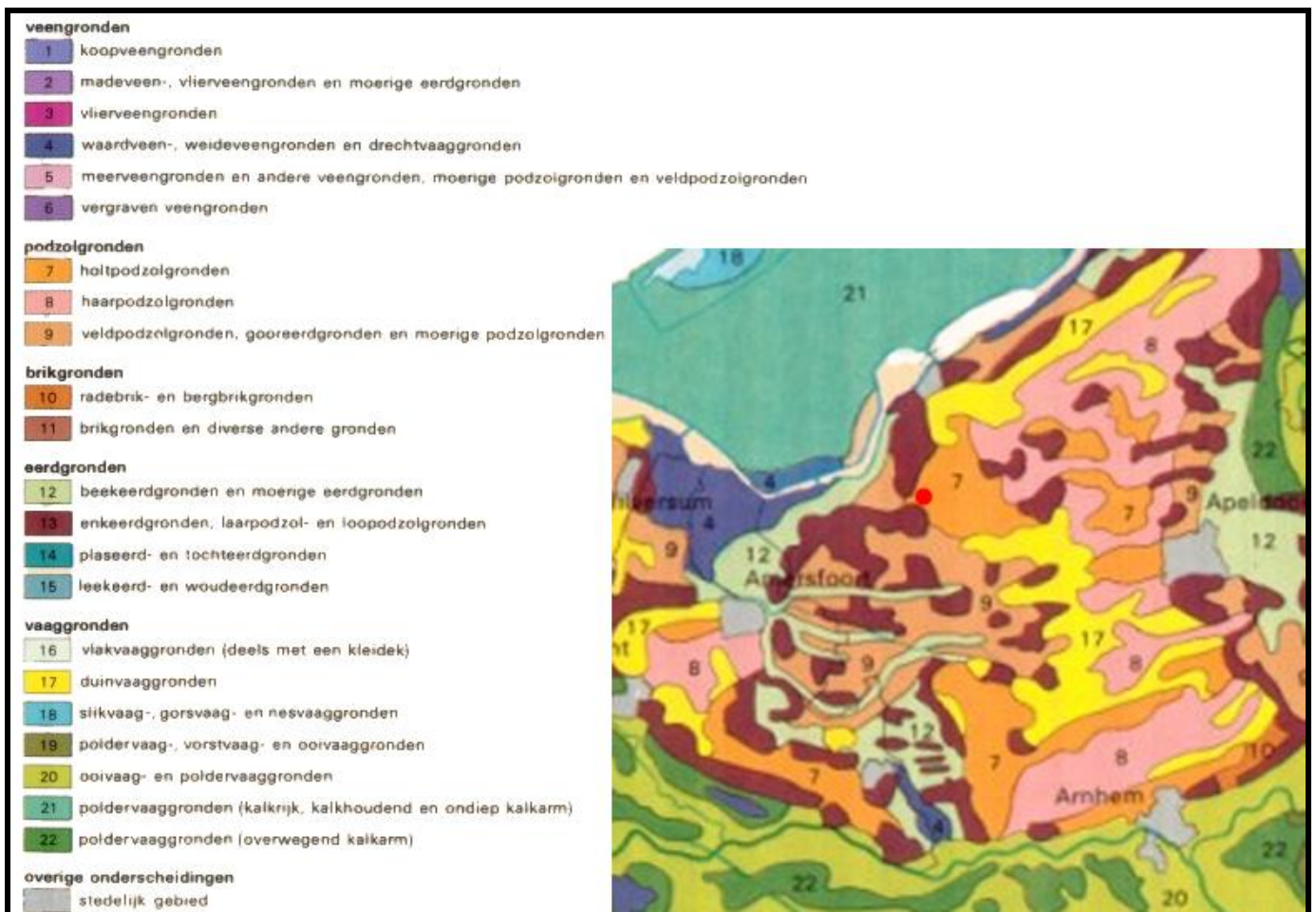
Figuur 1 Locatie van het grafveld (Ypey 1963, 99)

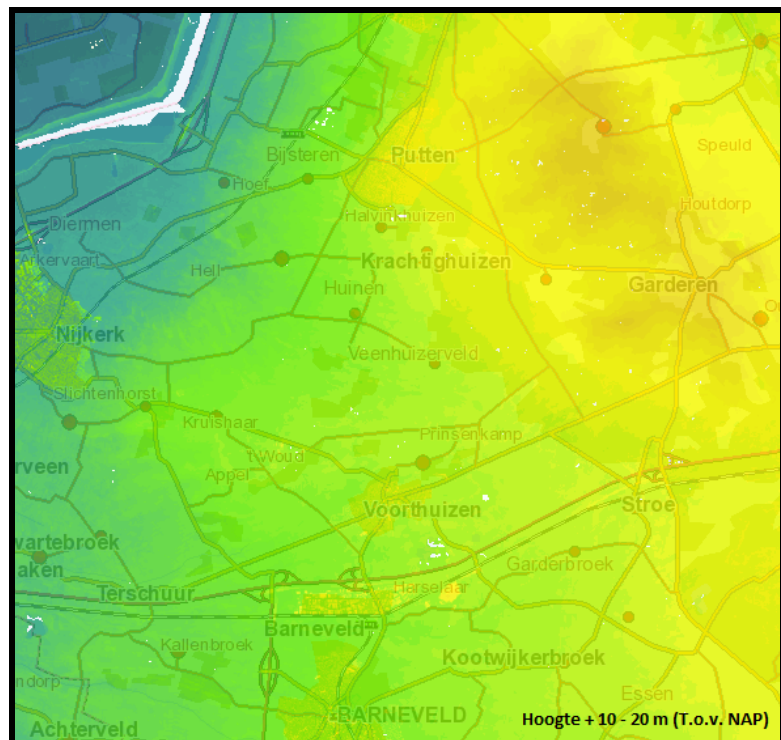
Figuur 2 Grafveld aangegeven met rode stip (Googlemaps)

Figuur 3 Locatie grafveld ingezoomd (Googlemaps)

Figuur 4 Bodemkaart van Putten (rode stip) en omgeving (Atlas van Nederland, 1987)

Figuur 5 AHN hoogtekaart van Putten en omgeving (AHN)

1.4 Opzet

De opzet van deze scriptie is om het materiaal van het RMO te tekenen, te fotograferen (indien nog niet gedaan), (opnieuw) te beschrijven en te determineren en zo een inventaris te kunnen maken. Dit zal gaan middels een inventarisatie en literatuurstudie. De onderzoeksvragen uit 1.2 zullen hierna getracht beantwoord te worden.

1.5 Eerder onderzoek

1.5.1 De opgravinggeschiedenis

In de jaren '20 van de 20^e eeuw zijn er tijdens het afplaggen van de hei tussen Putten en Voorthuizen urnen gevonden. Naar aanleiding hiervan heeft amateurarcheoloog Jo Bezaan verder gegraven om eventuele andere vondsten van vernietiging te redden. Hierop heeft hij contact gezocht met J.H. Holwerda, die daarop een onderzoek instelde. De vondsten die hierbij aangetroffen werden, zouden gaan naar het toenmalige Museum Barneveld. In 1926 heeft Holwerda over deze opgraving een documentatie geschreven. Hij beschrijft hierbij ook de collectie van Bezaan en de kleine verzameling die zich daarvoor al gevonden bevonden zich in het toenmalige gemeentehuis van Putten.

1.5.2 De lotgevallen van de vondsten en wat waar terecht gekomen is

De vondsten die in de collectie Bezaan zaten zijn vrijwel allemaal terechtgekomen bij het RMO. Het museum heeft dit anno 1962 van Bezaan overgenomen. De meeste vondsten zijn hier gerestaureerd en geconserveerd, maar dat geldt niet voor alle vondsten. Die zijn dan zo goed als gecorrodeerd. Ypey heeft deze onder andere afgebeeld (Ypey 1962/ 63, afb. 34 en 35). Ook Stein heeft deze vondsten afgebeeld (Stein 1967, taf 70).

De vondsten die in samenwerking met J.H. Holwerda zijn gevonden, staan nu in Museum Nairac in Barneveld. De meeste voorwerpen zijn niet meer in goede toestand en zijn door Ypey in 1962 beschreven en getekend. De metaalvondsten uit graven 15, 29, 44, 54, 58 en 107 zijn ook (tijdelijk) in het bezit van het RMO gekomen. De umbo en de vleugellansspits uit graf 54 zijn weer in Barneveld. Dit geldt ook voor een enkel voorwerp uit de voormalige collectie van Bezaan, namelijk nummer 7 en 23 uit de inventaris.

In Den Haag staat één van de weinige glasvondsten uit het grafveld. Isings schreef hierover in 1953. Dit glas was een buidelbeker en komt zeer zelden voor in Nederland. De vondstomstandigheden van het glas zijn niet bekend (Isings 1959, 23). Het glas kwam uit een kleine privécollectie. Het Gemeentemuseum zegt dat het in 1954 door de verzamelaar Mulier

aan het museum is gelegateerd en daarvoor gekocht is van Bezaan. Het Gemeentemusuem heeft tevens een glazen tumler, die hoogstwaarschijnlijk ook dezelfde geschiedenis heeft als de buidelbeker (Pijzel-Dommisse en Eliëns 2009, 29). In de inventaris van het RMO staat ook een hoge tumler met arcadeversiering genoemd. Deze staat ook afgebeeld op Taf. 70: 6 van Stein (1967). Als deze ook van hetzelfde grafveld afkomstig is dan is er sprake van zelfs 3 stukken glas.

Een aantal vondsten zijn door Bezaan geschonken aan de verzamelaar Westendorp in Nunspeet. Dit betreft een mes, een rechthoekige fibula, een gesp en spinsteenkje.

Er zijn nog meer stukken zonder een duidelijke herkomst. Zoals inventarisnummer 1 dit is volgens het RMO vermoedelijk afkomstig van Putten en verkregen door bemiddeling van de kunsthandelaar Mogrobi te Amsterdam. Omdat geen van de publicaties dit stukken is het nog maar de vraag of deze daadwerkelijk uit het grafveld komt, of daarvoor al door Bezaan was opgegraven, waardoor het al niet bij Holwerda ter sprake is gekomen.

Van inventarisnummer 70, de bronzen schaal, is ook geen geschiedenis bekend.

Helaas zijn er van een aantal stukken ook niet meer bekend waar ze zijn gebleven. Zo staat er bijvoorbeeld in de inventaris van het RMO een gelijkarmige fibula met een recht kruis en ladderband, met het inventarisnummer e 1940/1.104. Deze is niet meer tevoorschijn gekomen. Ook is het nummer e 1940/1.127r niet meer te vinden. Hierbij zou het gaan om armbanduiteinden. Dit zelfde geldt voor e1940/ 1.104a, e1940/1.121a, e1940/1.121b, e1940/1.24a, e1940/127r en e1940/1.131d.

1.5.3 De onderzoeken die zijn verricht en de publicaties die geschreven zijn

Het grafveld van Putten is in verschillende publicaties aan bod gekomen. Ten eerste is de opgraving en de resultaten daarvan in 1926 door J.H. Holwerda geschreven in 'Een grafveld bij Putten'. Hij behandelt hierin het aardwerk dan in de toenmalige verzameling van Bezaan zat en wat in het gemeentehuis van Putten stond. Op het metaal gaat hij niet zo diep in. Wel vermeldt hij 2 ijzeren speerpunten en een ijzeren zwaardfragment. De documentatie bestaan naast omschrijvingen, nog uit een aantal foto's. hij interpreteert dat het grafveld 'Saksisch' is met 'Franksische' elementen (Holwerda 1926, CXIII).

De tweede publicatie kwam van Jaap Ypey in de ROB overdrukken van 1962-1963. Hierin behandelt hij de objecten die zich in Museum Nairac te Barneveld bevinden. De

metaalvondsten heeft hij vrijwel allemaal ook getekend. Hij geeft voor de spatha, de umbo en de vleugellansspits nauwkeurige dateringen. De tekeningen die hij van deze vondsten heeft gemaakt zijn gebaseerd op afmetingen die Stein geeft.

Ook F. Stein (1967) heeft een korte inventaris per graf gegeven. Zij geeft ook aan dat van de voorwerpen uit de voormalige collectie van Bezaan geen vondstnummers bekend zijn. In haar boek geeft ze van een aantal voorwerp de typen en de bijbehorende datering daarbij. Dit doet ze door middel van een vergelijkende studie met andere gebieden.

Jo Bezaan heeft zelf zijn collectie een keer omschreven. Dit vermeldde J. Ypey in zijn publicatie (Ypey 1962/63, 128). Hij gaf er echter geen titel bij. Waarschijnlijk gaat het om een manuscript uit 1932 wat zich nu in het Gelders Archief bevindt.

Het glas uit Putten is door Alexandra van Dijk- van der Moolen in haar doctoraalscriptie van 1997 behandeld. Hierin omschrijft zij de 2 glazen die zich nu beiden in het Gemeentemuseum van Den Haag bevinden. Zij maakt voor het buidelglas een kleine vergelijkende studie en geeft voor beiden glazen (de buidelbeker en de tumler) dateringen. Zij stelt dat de beker een Engelse herkomst heeft.

1.6 Belang onderzoek

Merovingische grafvelden zijn een onderbelicht onderwerp in de Nederlandse archeologie. De informatie die er is over grafvelden uit de Merovingische periode in Nederland is relatief gering. Sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw is een aantal Vroegmiddeleeuwse grafvelden opgegraven, helaas zijn er weinig uitgewerkt en gepubliceerd. Over grafvelden in het westen van Nederland is nog minder bekend. De Merovingische periode is in Nederland nooit echt belangrijk geweest, maar daar komt langzaam verandering in. Hierom is het van belang dat er meer over de Nederlandse grafvelden gepubliceerd wordt.

Hoofdstuk 2: Aanpak en Methodiek

2.1 Afbakening

Het materiaal zal afkomstig zijn uit alle putten van de opgraving te Putten in Gelderland. Het is door Holwerda nooit precies vastgelegd hoeveel putten dit waren, maar als er uit wordt gegaan van de plattegrondtekening dan zijn dit er 13. Er zijn in totaal 119 graven. De diepte van de graven varieert van 40 cm tot 130 cm. De verdere omvang van de site is niet bekend. De vondsten in het RMO zullen waarschijnlijk allemaal afkomstig zijn van de opgraving uit 1926. Hier zullen uitsluitend de metaalvondsten het RMO worden behandeld. Dit zijn 93 voorwerpen.

Het metaal bestaat onder andere uit zilver, goud, tin, koper, brons, ijzer en gips.

Het zal gaan om 18 beslagstukken, 10 gespen, 8 schedeknoppen, 8 ringen, 7 ooringfragmenten, 6 riemtongen, 6 ijzerfragmenten, 4 fibulae, 4 hangers, 4 gesplaten, 4 messen, 3 gespen met gesplaten, 3 schilddoornen van gespen, 2 armbanden, 1 riemverdeler, 1 pincet, 1 beslagstuk van een emmertje, 1 schaal, 1 afgietsel, 1 spatha, 1 umbo en 1 vleugellansspits.

2.2 Methodiek

De lengte zal worden opgemeten in centimeters, met één getal achter de komma.

Het gewicht zal zijn in grammen. Dateringen zullen worden gedaan aan de hand van bestaande literatuur over andere grafvelden. Voor elke foto zal er een centimeterbalk bij worden gevoegd. Deze grootte hoeft niet te gelden voor de tekeningen die erbij zijn gevoegd. De tekeningen zijn tenzij anders vermeldt zelf gemaakt, dit geldt ook voor de foto's. Indien relevant zullen er meerdere aanzichten van de voorwerpen worden gegeven.

Hoofdstuk 3: Presentatie van gegevens middels een inventarisatie

3.1 Metaalvondsten zonder grafnummers

1. Gesp met gespplaat, brons, bladgoud

Vondstnummer: e.1940/12.22

Gesp met 3 nieten en bronzen plaat met daarop een gouden plaatje. Op dit plaatje staat een 9-puntige ster of stralenkrans met daarin een beeltenis van een bebaarde kop. Aan de onderzijde zitten 3 oogjes.

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd

Lengte: 7,1 cm

Breedte (beugel): 3,7 cm

Locatie: RMO

Type: Garscha type K: 15 en L: 30

Fase: Roth/ Theune SW I en II C2-D

Datering: 510-550 n. Chr.

2. Gesp met gespplaat, zilver, textiel

Vondstnummer: e.1940/1.131b

Gesp met gespplaat. Ingeponste lijnversiering en 2 nieten aan bovenzijde. Aan de onderzijde is nog het textiel aan de gesp vast.

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd

Lengte: 6,4 cm

Breedte (beugel): 2,8 cm

Locatie: RMO

Type: Roth/ Theune 45. Gespvorm type 79 C

Fase: SW II en III

Datering: 590-670 n.Chr.

3. Gespplaat, ijzer, goud

Vondstnummer: 1928/10.2c

Fragment van een gespplaat met email-cloisonné versiering aan de bovenzijde.

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd/ afgebroken

Lengte: 4,5 cm

Breedte: 4,4 cm

Locatie: RMO

Type: Siegmund type Gür 4.6

Fase: Moosbrugger-Leu Stufe I

Datering: 550-700 n. Chr.

4. Gesp met gespplaat, koperlegering

Vondstnummer: e.1940/1.122

Ovale beugel met schilddoorn, driehoekige gespplaat met drie nieten versierd gestanste driehoekjes langs rand. Verzilverd.

Conditie: Gerestaureerd

Lengte: 7,8 cm

Gewicht: 43,6 gram

Locatie: RMO

Type: Siegmund type Gür 3.2

Fase: Siegmund fase b

Datering: 540- 610 n. Chr.

5. Gespplaat, brons

Vondstnummer: e.1940/1.127p

Gespplaat met 3 nieten en geprofileerde randen. Heeft een bolle vorm

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd

Lengte: 4 cm

Breedte: 2 cm

Locatie: RMO

Type: Wener taf XV 4a

Fase: Böhner IV

Datering: 7^e eeuw

6. Gespplaat, tin

Vondstnummer: e.1928/3.60a

Gespplaat met 3 nieten en een geprofileerde rand. De onderkant is 'hol'. Bronsblikbeslag.
Gevonden in een amfoor.

Conditie: Geconserveerd

Lengte: 5,1 cm

Breedte: 3 cm

Gewicht: 16,6 gram

Locatie: RMO

Type: Siegmund Gür 3.3, , Legoux, Perin en Vallet type 72

Fase: Rhineland fase 8, , Legoux, Perin en Vallet fase MR1 en MR2

Datering: 600-700 n. Chr.

7. Gespplaat, ijzer

Vondstnummer: e 1940/1.131a

Gespbeslagplaat met 3 nieten en een ovalen gespbeugel eraan
vast.

Conditie: Geconserveerd

Lengte: 12,4 cm

Breedte: 6 cm

Locatie: Barneveld

Fase: Böhner Stufe IV

Datering: 400-600 n.Chr.

8. Dierenvormig beslag, brons

Vondstnummer: e.1940/1.127 la-ld

Diervormig beslag met 2 nieten en gestante driehoekige versiering

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd

Afmetingen: 4,5x3,8 cm

Gewicht: 8,5 gram

Locatie: RMO

Fase: Roth/Theune SD fase 7

Datering: 580-600

9. Vondstnummer: e.1940/1.127 la-ld

Kruisvormig stuk met 2 gaatjes, maar niet helemaal door

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd

Afmetingen: 2,4x 2,4 cm

Gewicht: 7,0 gram

Locatie: RMO

Datering: 500-800 n. Chr.

10. Beslag, brons

Vondstnummer: e.1940/1.127 la-ld

Fragment met 2 nieten

Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd

Afmetingen: 2 x 2,5 cm

Gewicht: 2,0 gram

Locatie: RMO

Datering: 500-800 n. Chr.

11. Gordelbeslag, brons, zilver

Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-ag

Vierkant beslagstuk met zigzag lijnversiering, 4 nieten

Afmetingen: 2 x 1,4 cm

Gewicht: 8,2 gram

Locatie: RMO

Type: Roth/ Theune type 51

Fase: Roth/ Theune fase SW II F-G

Datering: 570-700 n. Chr.

12. Beslag, brons
Vondstnummer: e.1928/10.2d
Schildvormig beslag met 3 balkopnieten, versierd met een laddervormen en stippen.
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 3,8 cm
Breedte: 2,8 cm
Locatie: RMO
Type: Versiering Roth/ Theune 59
Fase: Roth/ Theune fase SW II F – SW IV H
Datering: 570-700 n. Chr.
13. Fragment, brons
Vondstnummer: e.1928/10.2d
Fragment met nauwelijks zichtbare lijnversiering, bestaand uit zigzag lijnen en stippen.
Lengte: 3,1 cm
Breedte: 2,7 cm
Locatie: RMO
Type: Versiering Roth/ Theune 59
Fase: Roth/ Theune fase SW II F – SW IV H
Datering: 570- 800 n. Chr.
14. Fragment, brons
Vondstnummer: e.1928/10.2d
Fragment met ingeponste lijnversiering
Lengte: 3,5 cm
Breedte: 3 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-800 n. Chr.
15. Fragment, brons
Vondstnummer: e.1928/10.2d
Fragment met 1 niet en versierd met laddervormige versiering.
Lengte: 4,3 cm
Breedte: 2,2 cm
Locatie: RMO
Type: Versiering Roth/ Theune 59
Fase: Roth/ Theune fase SW II F – SW IV H
Datering: 500-800 n. Chr.
16. Fragment, brons
Vondstnummer: e.1928/10.2d
Fragment met 1 niet en nauwelijks zichtbare lijnversiering
Lengte: 2 cm
Breedte: 2 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-800 n. Chr.
17. Beslagplaat, ijzer, leer
Vondstnummer: e.1940/1.124 ka-kf
Stuk met 4 nieten en ingekerfde/ meegegoten dubbele lijnen parallel met de zijden
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,8 x 3 cm
Afmetingen inclusief leer: 4x3 cm
Locatie: RMO
Type: Roth/ Theune type 69
Fase: Roth/ Theune fase SW IV H – SW V J
Datering: 7^e eeuw
(hoort bij nrs. 20 en 35)

18. Beslagplaat, ijzer
Vondstnummer: e.1940/1.124 ka-kf
Stuk met 4 nieten
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,6 x 2,8 cm
Locatie: RMO
Fase:
Datering: 500-800 n. Chr.
(Hooft bij 19 en wellicht bij 22)
19. Beslagplaat; ijzer, leer
Vondstnummer: e.1940/1.124 ka-kf
Stuk met 4 nieten
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,4x2,5 cm
Afmetingen inclusief leer: 2,4x3 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-800 n. Chr.
(hoort wellicht bij nrs. 18 en 22)
20. Beslagplaat, ijzer
Vondstnummer: e.1940/1.124 ka-kf
Stuk met 4 nieten en ingekerfde/ meegegote dubbele lijnen parallel met de zijden
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,7x2,9 cm
Locatie: RMO
Type: Roth/ Theune type 69
Fase: Roth/ Theune fase SW IV H – SW V J
Datering: 7^e eeuw
(hoort bij nrs. 17 3n 35)
21. Beslagplaat; ijzer, leer
Vondstnummer: e.1940/1.124 ka-kf
Stuk met 2 nieten en een gestante driehoekversiering
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,3x2,1 cm
Locatie: RMO
Type: Versiering Roth/ Theune type 51
Fase: SW II F-G
Datering: 540 - 610 n. Chr.
22. Beslagplaat; ijzer, leer
Vondstnummer: e.1940/1.124 ka-kf
Stuk met 1 niet
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,2x2,3 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-800 n. Chr.
23. IJzeren beslagstrip, ijzer, zilver
Vondstnummer: e 1940/1.124b
Beslagstrip met geïncrusteerde versiering en met nog 1 zichtbare niet. In het midden heeft er waarschijnlijk ook één gezeten. Of er op het andere uiteinde ook één heeft gezeten in niet goed zichtbaar. Dat stuk is er vanaf gebroken.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 8 cm
Breedte: 2,2 cm
Locatie: Barneveld
Type: Roth/Theune type 81
Fase: SWV J
Datering: 670-690 n. Chr.

24. Schedeknop, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-ag
Ronde schedeknop met ingekerfde lijnversiering. Er zit een gat door de versiering heen.
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 2 cm
Gewicht: 3,8 gram
Locatie: RMO
Type: Siegmund AG Sax 2.2
Fase: Siegmund fase 6-9
Datering: 580/90 – 670/80
25. Schedeknop, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-qg.
Ronde schedeknop met ingekerfde lijnversiering
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 1,8 cm
Gewicht: 4,6 gram
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
26. Schedeknop, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-ag
Ronde schedeknop met ingekerfde lijntjes op de rand
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 2,2 cm
Gewicht: 8,2 gram
Locatie: RMO
Fase: Siegmund AG fase 7 en 8
Datering: 640/50 – 670/80 n. Chr.
27. Schedeknop, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-ag
Ronde schedeknop zonder versiering
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 1,6
Gewicht: 3,8 gram
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
28. Schedeknop, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-ag
Ronde, bolle knop met nog vage sporen van versiering
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 1,5 cm
Gewicht 4,7 gram
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
29. Schedeknop, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127 qa-ag
Ronde knop met indrukken langs de rand
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 1,3 cm
Gewicht: 1,3 gram
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.

30. Klinknagelkop, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/ 1.131c
Conditie: Gerestaureerd
Diameter: 1,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
31. Piramidevormige knop van een zwaardriem, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127b
Holle, vierkante knop in de vorm van een piramide
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 1,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
32. Riemtong, brons
Vondstnummer: e.1940/1.124 na-ne
Riemtong met in het midden een verdunning, aan de zijde met de rechte hoeken zit een gaatje die helemaal door is.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 3,2 cm
Breedte (grootste): 1 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
33. Riemtong, brons
Vondstnummer: e.1940/1.124 na-ne
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 3 cm
Breedte (grootste):0,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
34. Riemtong, brons
Vondstnummer: e.1940/1.124 na-ne
Riemtong met 4 gestanste kruisjes in groepen van 2 op de verbrede stukken
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 4,5 cm
Breedte (grootste): 1 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
35. Riemtong, brons
Vondstnummer: e.1940/1.124 na-ne
Riemtong met 2 nieten, een gestanste zigzag lijnversiering en een geribbelde rand aan het rechte uiteinde
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 6 cm
Breedte (grootste): 1,8 cm
Locatie: RMO
Type: Roth/ Theune type 69
Fase: Roth/ Theune fase SW IV H – SW V J
Datering: 7^e eeuw
(hoort bij nrs .17 en 20)

36. Riemtong, brons
Vondstnummer: e.1940/1.124 na-ne (16.5)
Riemtong met 2 nieten, 4 gestanste cirkeltjes in een vierkante verhouding en gestanste driehoekjes parallel aan de randen.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 14,5 cm
Breedte (grootste): 1,6 cm
Locatie: RMO
Type: Überlange Riemezunge volgens Stein, Roth/ Theune type 87
Fase: Roth/ Theune SW V J en K
Datering: 670 – 700 n. Chr.
37. Riemtong, ijzer, goud
e 1940/10.2a
Riemtong met 2 nieten en versiering van email-cloisonné aan de bovenzijde. Kruisvormig stukje heeft paddenstoelversiering.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 8 cm
Breedte: 3,6 cm
Locatie: RMO
Type: Roth/ Theune type 45, Legoux, Perin en Vallet Type 184
Fase: Roth/ Theune fase SW II F en G, Legoux, Perin en Vallet Fase MA 3-4, Koch Stufte 5
Datering: 560/70 – 600/10 n. Chr.
38. Schilddoorn, brons, tin
Vondstnummer: e.1940/1.127 oa-oc
Schilddoorn met een getint laagje
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 3,5 cm
Breedte: 1,4 cm
Dikte: 1 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 700 n. Chr.
39. Doorn, brons/tin
Vondstnummer: e.1940/1.127 oa-oc
Doorn met meegegoten plastische versiering bestaande uit lijnen en cirkels, met een getint laagje
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 3 cm
Breedte: 1,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 700 n. Chr.
40. Doorn, brons/tin
Vondstnummer: e.1940/1.127 oa-oc
Schilddoorn met een getint laagje
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 2,5 cm
Breedte: 1,2 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 700 n. Chr.
41. Gespbeugel, brons
Vondstnummer: e. 1940/ 1.127 ma-mf
Langwerpig stuk
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 4,2 cm
Breedte (beugel): 2,3 cm
Binnenmaat lente: 3,7 cm
Binnenmaat breedte: 1,8 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-750 n. Chr.

42. Gesp, brons, textiel/ leer
Vondstnummer: e. 1940/ 1.127 ma-mf
Ovale beugel en doorn
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 2,8 cm
Breedte (beugel): 2,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-700 n.Chr.
43. Gesp, brons
Vondstnummer: e. 1940/ 1.127 ma-mf
Gesp met vaste beslagplaat
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 3 cm
Breedte: 1,7 cm
Locatie: RMO
Datering: 600 – 800 n. Chr.
44. Gesp, brons
Vondstnummer: e. 1940/ 1.127 ma-mf
Ovale gespbeugel met doorn
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 2,5 cm
Breedte: 1,8 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-700 n.Chr.
45. Gesp, brons
Vondstnummer: e. 1940/ 1.127 ma-mf
Ovale gespbeugel met doorn
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 1,8 cm
Breedte: 1,1 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-700 n.Chr.
46. Gespbeugel, brons
Vondstnummer: e. 1940/ 1.127 ma-mf
D-vormige beugel met verdunning aan de rechte zijde
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 1,5 cm
Breedte: 1,4 cm
Locatie: RMO
Datering: 500-700 n.Chr.
47. Gesp, ijzer
Vondstnummer: e.1930/10.19-21
Gesp bestaande uit 2 fragmenten, doorn ligt diagonaal op de ovalen beugel.
Conditie: Gecorrodeerd
Afmetingen: Tezamen: 4,8x 3 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n.Chr.
48. Gesp, ijzer
Ovalen beugel met doorn.
Conditie: Gecorrodeerd
Afmetingen: 4 x 3,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n.Chr.

49. Preßblech-schijffibula, brons, textiel, hout
Vondstnummer: e.1940/1.126
Fibula met slecht herkenbare kerfsnedeversieringen
Conditie: Geconserveerd, deels gecorrodeerd
Diameter: 4,5-3,5 cm
Gewicht: 10 gram
Locatie: RMO
Datering: 670-750 n. Chr.
50. Gelijkarmige fibula, brons
Vondstnummer: e.1940/1.12
Fibula met 2 ronde armen. Het midden is hol aan de onderkant.
Conditie: Geconserveerd
Lengte: 3,3 cm
Breedte: 1,3 cm
Hoogte: 0,4 cm
Locatie: RMO
Type: Huebener Gruppe 1
Datering: 650/780 n. Chr.
51. Dekplaat van een Preßblech-schijffibula, brons
Vondstnummer: e.1940/1.125b
Fibula met cirkelversiering. In het midden een driehoekige lijnversiering met een blauw puntje in het midden.
Conditie: Geconserveerd/ gezet op gipsplaatje met
Diameter: 2 cm
Locatie: RMO
Datering: 6^e – 7^e eeuw
52. Preßblech-schijffibula, brons
Vondstnummer: e. 1940/1.125a
Fibula met spiraalpatronen
Conditie: Geconserveerd/ gezet op gipsplaatje met koperen lijst ter bescherming
Diameter: 2,8 cm
Locatie: RMO
Datering: 5^e – 6e eeuw
53. Ooringfragment ,brons
Vondstnummer: e.1940/1.127i 1-7
Fragment met gedeeltelijke draadversiering en een knop met daarop een cirkel versiering met een puntje er in.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 7,4 cm
Locatie: RMO
Type: Roth/ Theune type 76
Fase: Roth/ Theune fase SW IV I en SWV J
Datering: 650 – 690 n. Chr.
54. Ooringfragment, brons
e.1940/1.127i 1-7
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 5,8 cm
Locatie: RMO
Datering: 7^e – 8^e eeuw n. Chr.
55. Ooringfragment, brons
e.1940/1.127i 1-7
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 7 cm
Locatie: RMO
Datering: 7^e – 8^e eeuw n. Chr.

56. Ooringfragment, brons
 e.1940/1.127i 1-7
 Fragment met gedeeltelijke draadversiering en een knop met daarop een cirkel versiering met een puntje er in.
 Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
 Diameter: 5,2 cm
 Locatie: RMO
 Type: Roth/ Theune type 76
 Fase: Roth/ Theune fase SW IV I en SWV J
 Datering: 650 – 690 n. Chr.
57. e.1940/1.127i 1-7
 Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
 Lengte: 2,8 cm
 Locatie: RMO
 Datering: 7^e – 8^e eeuw n. Chr.
58. e.1940/1.127i 1-7
 Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
 Lengte: 2,4 cm
 Locatie: RMO
 Datering: 7^e – 8^e eeuw n. Chr.
59. Ooringfragment, brons
 e.1940/1.127i 1-7
 Fragment met een policilindrische knop van 1 x 0,7 cm
 Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
 Lengte: 4,3 cm
 Locatie: RMO
 Type: Roth/ Theune type 57
 Fase: Roth/ Theune fase SWIV H en I
 Datering: 610 – 670 n. Chr.
60. Oog/ hanger, beslag, brons
 Vondstnummer: e. 1940/1.127a
 Conditie: Geconserveerd
 Lengte: 2,2 cm
 Locatie: RMO
 Gewicht: 1,5 gram
 Datering: 500 – 800 n.Chr.
61. Hanger, brons, ijzer
 Vondstnummer: 1940/ 1.127c
 Bronzen plaatje aan een ijzeren ring
 Conditie: Geconserveerd
 Diameter: 2,4/ 2,6 cm
 Gewicht: 3,3 gram
 Locatie: RMO
 Fase:
 Datering: 500 – 800 n.Chr

62. Open armband, zilver
 Vondstnummer: e.1940/1.120
 Open armband met gestanste gaatjes bij de uiteinden
 Conditie: Geconserveerd
 Diameter: 7 cm
 Dikte: 5,2 cm
 Locatie: RMO
 Type: Roth/ Theune type 73 (?)
 Fase: Roth/ Theune SW IV H
 Datering: 500 – 800 n.Chr
63. Armband, brons (prehistorisch?)
 Vondstnummer: e.1940/1.127h
 Open, getordeerde armband met omgebogen uiteinden
 Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
 Diameter: 6,5 cm
 Locatie: RMO
 Fase: VMEb
 Datering: 400-600 n. Chr.
64. Riemverdeler, ijzer, goud
 Vondstnummer: e.1940/1.123
 Rond fragment met 4 uiteinden met daarop 4 nieten, waarvan nog 3 zichtbaar. In het midden van het ronde deel zit een gouden knop met goud versiering eromheen.
 Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
 Diameter inclusief uiteinden: 8,6-9 cm
 Dikte: 1,2 cm
 Locatie: RMO
 Type: Roth/ Theune type 59 versiering
 Fase: Roth/ Theune fase SW III G en SW IV H en I
 Datering: 590 – 650 n. Chr.
65. Fragmenten van mes, ijzer
 Vondstnummer: e.1927/4.22
 Fragmenten van een mes bestaande uit 4 stuks
 Conditie: Gecorrodeerd
 Afmetingen: 13,2 cm gezamenlijk; Per stuk: 5,5x2,8 cm; 4x2,8 cm; 2x2,8 cm; 2x2,8 cm
 Locatie: RMO
 Datering: 500 – 800 n. Chr.
66. Mes, ijzer
 Vondstnummer: e.1927/4.8
 Mesfragmenten bestaande uit 7 stuks
 Conditie: Gefragmenteerd, gecorrodeerd
 Afmetingen: 6,4 x 3,6 cm; 6,1 x 3,2 cm; 2 x 2 cm; 1,8 x 1,8 cm; 1,4 x 0,9 cm; 1,1 x 0,9 cm; 0,70x 0,7 cm
 Locatie: RMO
 Datering: 500 – 800 n. Chr.
67. Fragmenten van een mes, ijzer, hout
 Vondstnummer: e.1927/4.21
 Ong. 35 (nog natellen) fragmenten van een mes
 Conditie: Gefragmenteerd, gecorrodeerd
 Lengte (grootste stuk): 9,5 cm
 Breedte (kleinste stuk): 4 cm
 Locatie: RMO
 Datering: 500 – 800 n. Chr.

68. Pincet/ baardtang, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127g
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Lengte: 8,4 cm
Gewicht: 9,6 gram
Locatie: RMO
Datering: 700-800 n. Chr.
69. Beslag, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.128
Metaalfragment van een beslagstuk van een tonnetje/ emmer
Conditie: Gerestaureerd
Diameter: 8,6 cm
Locatie: RMO
Datering: 400-600 n. Chr.
70. Schaal, brons
Vondstnummer: e.1928/10.1
Schaal van gedreven brons op 4 pootjes, met 2 hengels in 4 oogjes. De 2 omega-vormige hengsels (rond op doorsnede) hangen aan oogjes. De hengsels eindigen in ronde knoppen met een geleding op de overgang naar het hengsels. De drie voetjes staan naar buiten en hebben oogjes aan beide kanten op de overgang naar de schaal.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 39,5 cm
Hoogte: 13,7 cm
Locatie: RMO
Type: Pirling VIA en Doppelfeld VIc
Datering: 550-575 n. Chr.
71. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 2,8 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
72. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Ovaalvormige ring, wellicht verbogen
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 2,7 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
73. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 2,7 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
74. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Ring met vierkante doorsnede. Onderbreking waar de ringuiteinden aan elkaar vast zijn gezet.
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 2,2 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.

75. Ring, wellicht gespbeugel, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Ring met verdunning
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 2 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
76. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Open en getordeerde ring
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 2 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
77. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Bolvormige ring met holle binnenzijde
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 1,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
78. Ring, koperlegering
Vondstnummer: e.1940/1.127 ja-jh
Bolvormige ring met holle binnenzijde. Is hetzelfde als g
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Diameter: 1,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
79. Afgietsel van schotelfibula, brons, gips
Vondstnummer: Nummerloos
Afgietsel met nauwelijks zichtbare lijnversiering.
Conditie: Geconserveerd, afgesleten
Diameter: 2 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
80. Metaalfragment, brons
Vondstnummer: e.1940/1.127f
Conditie: Geconserveerd/ gerestaureerd
Afmetingen: 2,2 x 2,4 x 2,5 cm
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.
81. Fragment, brons (verbogen prehistorisch?)
Vondstnummer: 1940/1.127d
Verbogen ring met knopjes aan de uiteinden, waarvan één gedraaid
Conditie: Geconserveerd
Diameter: 2,6 cm
82. Fragmenten , ijzer
Vondstnummer: S-zM 25a, hoewel niet zeker
Fragmenten van ijzer bestaande uit 15 stuks.
Conditie: Gecorrodeerd
Afmetingen: 14,5 x 3 cm; 5 x 3 cm; 3 x 1,7 cm; 4,5 x 1,5 cm; rest zijn kleine klompjes
Locatie: RMO
Datering: 500 – 800 n. Chr.

83. Fragmenten, ijzer

Vondstnummer: e.1927/4.27

Fragmenten bestaande uit 6 stuks

Conditie: Gecorrodeerd

Lengte grootste stuk: 4,15 cm

Locatie: RMO

Datering: 500 – 800 n. Chr.

84. Fragmenten, ijzer

Vondstnummer: e.1927/4.11

Fragmenten bestaande uit 2 stuks

Conditie: Gecorrodeerd

Afmetingen: 3 x 1,5 cm; 2 x 2 cm

Locatie: RMO

Datering: 500 – 800 n. Chr.

3.2 Metaalvondsten met grafnummers

Gespbeugel, ijzer

Vondstnummer: e. 1927/ 4.16

Gespfragmenten bestaande uit 4 stuks, één deel heeft lijnversiering.

Conditie: Gecorrodeerd

Lengte grootste fragment: 2,2 cm

Lengte tezamen: 3,3 cm

Locatie: RMO

Datering: 500-800 n. Chr.

Graf: 15

Type graf: Grafkuil

Diepte graf: 0,80 meter

Gespbeugel, ijzer

Vondstnummer e. 1927/4.19

Gespfragmenten bestaande uit 2 stuks

Conditie: Gecorrodeerd

Lengte grootste fragment: 2,2 cm

Locatie: RMO

Datering: 500 – 800 n. Chr.

Graf 29

Type graf: lijkgraf, kringgreppel

Diepte graf: 1,10 meter

Mes, ijzer, hout

Vondstnummer: e.1927/4.20

Fragmenten van een mes bestaande uit 4 stuks

Conditie: Gecorrodeerd

Lengte: Gezamenlijk: 12 cm; Los:5,5x2 cm; 5,7x2
cm; 2,2x2,5 cm; 1,5x1,5 cm

Locatie: RMO

Datering: 500 – 800 n. Chr.

Graf: 44

Type graf: Lijkgraf, kringgreppel

Diepte graf: 0,75 meter

Spatha, ijzer, leer

Vondstnummer: e.1927/4.14

Driehoekige knop, knopkroon, knop- en pareerstang met eindfacetten.

Conditie: Gerestaureerd

Lengte: 91 cm

Breedte handvat: 10,2 cm

Breedte knop: 9 cm

Breedte kling: 6 cm

Locatie: RMO

Type:Behmer type IX; Stein type Immerstedt,

Fase: Stein fase B- C

Datering: 700-750 n. Chr.

Graf: 54

Type graf: Lijkgraf

Diepte graf: 1 meter

Vleugellansspits, ijzer, hout

Vondstnummer: e 1927/4.16

IJzeren speerpunt, met holle schacht, waarin nog sporen van de houten stok en terzijde daarvan uitstaande hak.

Conditie: Gerestaureerd

Lengte: 49,5 cm

Locatie: Barneveld

Type: Volgens Stein een combinatie tussen noordelijke en zuidelijke typen.

Fase: Westphal I/II

Datering: 700-750 n. Chr.

Graf: 54

Type graf: Lijkgraf

Diepte graf: 1 meter

Umbo, ijzer, zilver

Vondstnummer: e 1927/4.15

Schildknop of suikerhoed met zilveren randje tussen rand en wand

Conditie: Gerestaureerd

Hoogte: 13,1 cm

Diameter: 13,1 cm

Locatie: Barneveld

Type: Suikerhoed, Stein type Galgenberg

Fase: Stein fase B-C

Datering: 700-750 n. Chr.

Graf: 54

Type graf: Lijkgraf

Diepte graf: 1 meter

Kruisje van bronsblik, brons

Vondstnummer: e.1927/4.21

Kruisvormige plaatje van bronsblik, met lijnversiering loodrecht op elkaar. Gefragmenteerd in 5 stukken. Het kruisje is gevonden op halshoogte en kan wellicht een hanger zijn geweest. Door de oost-west richting van het graf kan misschien ook worden gedacht aan een meer christelijk georiënteerd graf (Ypey 1962/ 63, 142).

Conditie: Geconserveerd

Diameter: 2,2-2,5 cm

Locatie: RMO

Datering: 500 - 800 n. Chr.

Graf: 58

Type graf: Grafkuil

Diepte graf: 1 meter

Hanger, natuursteen, ijzer

Inventarisnummer: 1927/4.24

Plat doorboord steentje aan ijzer bevestigd

Conditie: Ge corrodeerd

Lengte: 4,1 cm

Breedte: 2,5 cm

Locatie: RMO

Datering: 500 - 800 n. Chr.

Graf: 107

Type graf: Grafkuil

Diepte graf: 0,80 meter

Hoofdstuk 4: Discussie van de resultaten

De vondsten uit het grafveld te Putten zijn onder te verdelen in een aantal soorten vondsten. Dit zijn wapens, sierraden, werktuigen, vaatwerk, riembeslag, gespen en losse fragmenten ijzer. De kunnen weer onder verdeeld in andere categoriën (zie Tab. 1).

Tabel 1 Typen objecten

Wapens	Sierraden
- Spatha	- Fibulae
- Scramasaxen	- Oorringen
- Saxknoppen	- Hangers
- Vleugellansspitsen	- Armbanden
- Umbo type suikerhoed	
Werktuigen	Vaatwerk
- Messen	- Bronzen schaal
- Pincet	

Riembeslag en gespen
- Losse gespplaten
- Losse schilddoorns
- Gespen met gespplaten
- Beslagplaten

De onderbouwing van de vondsten zal per inventarisnummer behandeld worden. Niet alle vondsten waren geschikt om (nauwkeurig) te kunnen dateren, vanwege de slechte conditie van het voorwerp en het feit dat dikwijls de grafcontext niet meer bekend is en er geen datering kan worden gedaan op basis van de andere vondsten. Dus hiervoor is de globale datering van het grafveld aangehouden. Het gaat hierbij om inventarisnummers 9, 10, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 25, 26-34, 41, 42, 44-48, 60, 61, 66, 67 en 71-85. Aan deze voorwerpen is een datering van 500 – 800 n. Chr. gegeven.

De gespen, gespen met gespplaten en gespplaten

Nr.1 is een gesp met een gespplaat en is op basis van versiering moeilijk dateerbaar, omdat een bladgouden plaatje waarschijnlijk (tot nu toe vrijwel) nergens anders voorkomt, is de datering gedaan op basis van vorm. Op basis van vorm kan de gespplaat in Typentafel K: 15 en L: 30 worden gezet van Garscha (1970) en in SW I C2 en SWII D van Roth en Theune (1988) wat uitkomt op 510-580 n. Chr. De volgende gespplaat is nr. 2 en heeft een zogeheten 'meanderende' versiering op de gespplaat en is meestal dateerbaar van 550 tot 700 n. Chr. Dit

valt bij Roth en Theune onder type 45, wat de datering 590-630 n. Chr. heeft. De gespvorm valt onder type 79C, wat de datering 600-670 heeft. De fase is SWII-III. Vondst nr. 3 is een gespplaatfragment met een vlechtbandversiering.

Deze versiering valt onder Stufe I bij Moosbrugger-Leu (1967), wat onder de datering 570 - 650 n. Chr. valt. Bij Siegmund (1998, 32) type Gür 4.6. Overigens valt deze versiering, hoewel het een kleine variatie is, onder het Bülach type. Ten slotte valt dit bij Legoux (2004, 16, 33, 53) onder type 185. Vondst nr. 4 is ook een gesp met een gespplaat. Deze gesp is bij Legoux, Perin en Vallet (2004, 16, 32) op 540/ 60 - 600/ 10 n. Chr. gedateerd. Bij Siegmund (1998) is dit Gür 3.2 fase b, wat 570 – 585 n. Chr. is. Gespplaat nr. 5 is een geprofileerde gespplaat die door deze rand te dateren in de 7^e eeuw. Werner (1953, 27; Taf XV, 4A) dateert het ook in het midden van de 7^e eeuw. Böhner (1958, 190, Taf 42: 2) dateert het ook in de 7^e eeuw, hierbij komt bij Böhner in fase IV. Vondst nr. 6 is een holle gespplaat en heeft een enigszins geprofileerde rand en kan gedateerd worden op 600-700.

Gespen met een holle onderkant komen onder andere voor in de Rijnland fase 8, of Gür 3.3 van Siegmund (1988) en dit van 610 – 640 n. Chr. Ook bij Koch (1977, 125) is de datering 620/ 30 – 650/ 60 n. Chr. In Bülach (Werner 1953, 25, Taf 4, 12) is er één in graf 127 gevonden die ook gedateerd wordt in de 7e eeuw. Legoux, Perin en Vallet (2004, 16, 32, 53) heeft het als type 72 staan in de MR1 en MR2 fase, wat van 600/ 10 – 660/ 70 is. Gespplaat nr. 7 is te dateren van 400 – 600 n. Chr. en valt in Böhner (1958, taf. 57 8B) in Stufe IV. De nrs. 38, 39 en 40 worden door alle drie door Ypey (1962/ 62, 142) in de 6^e- en 7^e eeuw gedateerd, maar nr. 43 is volgens Ypey (1962/ 62, 142) een laat type, omdat het een vast beslag is. Waarschijnlijk is dit van de 7^e tot 8^e eeuw gedateerd.

Beslagplaten, riemtongen en saxknoppen

Nr. 8 is een beslagplaat met specifieke diervorm, waarschijnlijk een vogel. Böhner dateert (1958, 186-187, Taf 38: 3C) het van de 6^e tot de 7^e eeuw. Het zit tevens in de SD fase 7 van Roth en Theune (1988), wat het zelfs nog nauwkeurig dateert, namelijk van 580-600 n. Chr. Beslagplaat nr. 11 is een vierkant stuk en valt bij Roth en Theune (1988) onder type 51 en in fase SW II F-G, wat een datering van 570 – 610 n. Chr. Dit stuk heeft enige gelijkenis met Glazema en Ypey (1956) nr. 16, wat deze datering ook ondersteunt. Nrs. 12, 13 en 15 vallen alledrie qua versiering onder Roth en Theune (1988) type 59 en in de fase Theune fase SW II F – SW IV H, dit geeft een datering van 570-700 n. Chr. Het heeft een gelijkenis met nr. 19 uit Glazema en Ypey 1956, maar hier wordt de 7^e eeuw weer aangehouden. Nrs 17 en 20 horen volgens Ypey (1962/63, afb. 34, 13) bij nummer 35 en kunnen tot de 7^e eeuw worden

gerekend (Ypey 1962/ 62, 142). Vallen bij Roth en Theune (1988) onder Roth/ Theune type 69 en in fase SW IV H – SW V J wat de 7^e-eeuwse datering van Ypey ondersteunt. De geïncrusteerde strip, nr. 23, komt qua vorm overeen met Roth en Theune type 81, wat de datering 670 – 690 n. Chr. geeft. Het valt in fase SWV J. Saxknop nr 24 valt volgens Siegmund (1988, 95) valt dit type bij Franken onder de AG Sax 2.2 fase 6-9, wat de datering 580/ 90 – 670/ 80 n. Chr. geeft. Saxknop nr. 26 valt volgens Siegmund (1988, 95) bij het type Franken onder de AG fase 7 en 8, wat de datering 640/ 50 – 670/ 80 n. Chr. geeft. De eerste riemtong, nr. 36, is te plaatsen in de late 7^e eeuw, vanwege de relatief grote lengte van de riemtong. Stein (1967) noemt het een 'Überlange Riemzunge'. Dit type valt bij Roth/ Theune (1988) onder type 87 en kan geplaatst worden in de fase SW V J-K. De datering hierbij is 670 – 700 n. Chr. Vondst nr. 37 is een riemtong die gedateerd kan worden op basis van de zogeheten 'Paddestoel versiering'. Dat valt bij Koch (1977, taf 152) onder Stufe 5. het komt overeen met een zelfde soort versiering uit graf 377 uit Weingarten (Roth en Theune 1995, taf 138), waar de datering aan het eind van de 6^e- en aan het begin van de 7^e-eeuw ligt. Legoux, Perin en Vallet (2004, 16, 33, 53) classificeren het als type 184, wat valt onder de MA3 en MA4 fasen, met de datering van 560/ 70 – 600/ 10 n. Chr.

Fibulae

De fibula met nr 49 is door het RMO gedateerd van 670 – 750 n. Chr. De gelijkarmige fibula met het nr. 50 is door Huebener (1972, 212, 216) gedateerd van 800 tot 850 n. Chr. in Gruppe 1. De fibulae met de nrs. 51 en 52 zijn op basis van enige gelijkenis met nr. 56 en 57 uit Glazema en Ypey 1956 te vergelijken en kunnen ze gedateerd worden van 5^e-6^e eeuw.

Oorringen

De oorringen met de inventarisnummers 53 en 56 vallen bij Roth/ Theune (1988) onder type 76 en valt in de fasen SW IV I en SW V J. De datering hierbij is 650 – 690 n. Chr. Inventarisnummers 54, 55, 57, 58 zijn volgens Ypey (1962/ 63) te plaatsen in de 7^e – 8^e eeuw. Het ooringfragment met het nr. 59 valt bij Roth/ Theune (1988) onder type 57. dit kan geplaatst worden onder fase SW IV H-I.

Armbanden

De armband met het inventarisnummer 62 valt wellicht onder Roth/ Theune type 73, wat de datering 610 – 650 n. Chr. zou kunnen hebben. De getordeerde armband (nr. 63) is door het RMO gedateerd op 400 – 600 n. Chr., maar het valt te betwijfelen of dat ook echt zo is. Deze

vorm is namelijk niet bekend in de Vroege Middeleeuwen.

De riemverdeler, inventarisnummer 64

Valt qua versiering bij Roth/ Theune onder type 59 en valt in fase SW III G en SW IV H-I, met de datering 590 – 650 n. Chr.

Bij Moosbrugger- Leu valt het qua versiering onder Stufe I, met de datering 625 – 650 n. Chr.

De baardtang, inventarisnummer 68

Door het RMO gedateerd van 700 - 800 n. Chr. De typedatering is niet teruggevonden in de literatuur en ontbreekt hierdoor.

Emmerbeslag, inventarisnummer 69

Door het RMO gedateerd van 400 – 600 n. Chr.

De bronzen schaal, inventarisnummer 70

Overeenkomst met Pirling Taf. 59:2 en kan geplaatst worden in VIA.

Doppelfeld (1964) heeft een soortgelijke in afbeelding 13:a, fasering VIc

Böhner plaatst de schaal in fase III wat 525 tot 600 n. Chr is.

De vondsten uit graven 15, 29, 44, 58 en 107 missen ook een nauwkeurige datering. De vondsten die bij deze vondsten in de graven zaten geven ook geen uitsluitende dateringen. Hierom zal de globale datering van het grafveld aangehouden worden. Stein meent dat de vondst uit graf 107 uit het verstoorde Klokbekergraf komt (Stein 1967, 394), maar dit is niet met zekerheid te zeggen.

In graf 54 is onder andere een Spatha gevonden. Het gaat in dit geval om een laat type zwaard. Een vergelijkbare is door Behmer (Behmer, 1939, 194) afgebeeld en gedateerd als 8^e-eeuws. Dit is type IX en wordt afgebeeld in taf LXIV. Hoewel het niet helemaal vergelijkbaar is, is dit het type wat het meest overeenkomt met het voorbeeld uit Putten. Dit type gaat later over tot zwaardvormen die gezien worden in de Vikingtijd (Ypey 1963, 135). De Spatha valt volgens Stein onder het Type Immenstedt en kan geplaatst worden in fase B-C, oftewel 700 - 800 n. Chr. Deze Spatha zat ook bij een vleugellansspits. De vleugellansspits uit graf 54 is een vleugellans. In Böhner (Böhner 1958, 145) wordt dit type in de 1^e helft 7^e eeuw gedateerd.

Deze lanspunt komt overeen met Stufe II uit Kleeman 2002, 17. Dit is 700-740 en wordt door Ypey (Ypey, 1982, 211-267) gedateerd op 700-750. Ook in Westphal 2002, 52-53 wordt deze lans in de eerste helft van de 8^e eeuw geplaatst, in fase I/II. De vleugellansspits is volgens Stein een combinatie tussen de noordelijke en de zuidelijke type, maar haar datering sluit zich tamelijk goed aan bij de overige dateringen. Er zat nog een derde vondst bij de voorafgaande twee, namelijk een umbo. Deze schildknop is een latere vorm dan die uit graf 301 uit het grafveld van Bülach. Deze is kegelvormig en kwam met gordelgarnituur uit de late 7^e eeuw. Het had een hoge kraag en behoort tot de late hoge vormen. Is de voorloper van de ‘Suikerhoedvorm’ van de 8^e eeuw. (Werner 1953, 65). De umbo uit graf 54 heeft de Suikerhoedvorm. Een vergelijking kan worden gemaakt met het voorbeeld van Oosterhesselen. Waar net zoals bij deze umbo de overgang van koepel naar rand ook met een zilveren randje is versierd (Ypey 1962, 136). Stein plaatst dit type umbo onder type Galgenberg in fase B-C, oftewel 700 - 800 n. Chr. Het grafveld heeft een groot aandeel ijzeren messen die vaak in combinatie met andere metaalvondsten zijn opgegraven (zie Tab. 2).

Tabel 2 Associaties metaalvondsten

	Gesp	Mes	Hanger	Scramasax	Riemtong	Fibula	Ooring	Beslag	Spatha	Vleugellansspits	Umbo	Naald	Sleutel	Haakuiteinden
Gesp	X	X												
Mes	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hanger		X	X											
Scramasax		X		X						X				
Riemtong		X			X									
Fibula		X				X						X	X	X
Ooring		X					X							
Beslag		X						X				X		
Spatha		X							X	X	X			
Vleugellansspits		X		X					X	X	X			
Umbo		X							X	X	X			
Naald		X						X				X		
Sleutel		X				X							X	X
Haakuiteinden		X				X							X	X

Vrouwengraven zijn dikwijls te herkennen als er kralen als bijgiften zijn toegevoegd.

In 8 gevallen is er een mes gevonden bij kralen. In graf 27, 37, 46, 58 en 77 van deze gevallen is daar verder niets bij gevonden van metaal. In graf 28 gaat het om een mes, een fibula, uiteinden van ijzerfragmenten en een sleutel. In graf 47 gaat het om een mes en een riemtong bij de kralen en in graf 48 gaat het om een mes en een fibula bij de kralen.

De mannengraven zijn vooral te herkennen als er wapengiften bij zitten. In een aantal graven is dit ook het geval. Het gaat hierbij om graf 43, waarbij een scramasax en een klein ijzeren

mes zijn gevonden. Bij graf 54 gaat het om een mes, een spatha, een umbo, een vleugellansspits en een klein ringetje. In graf 67 gaat het om een scramasax, een vleugellansspits en een ijzeren mes.

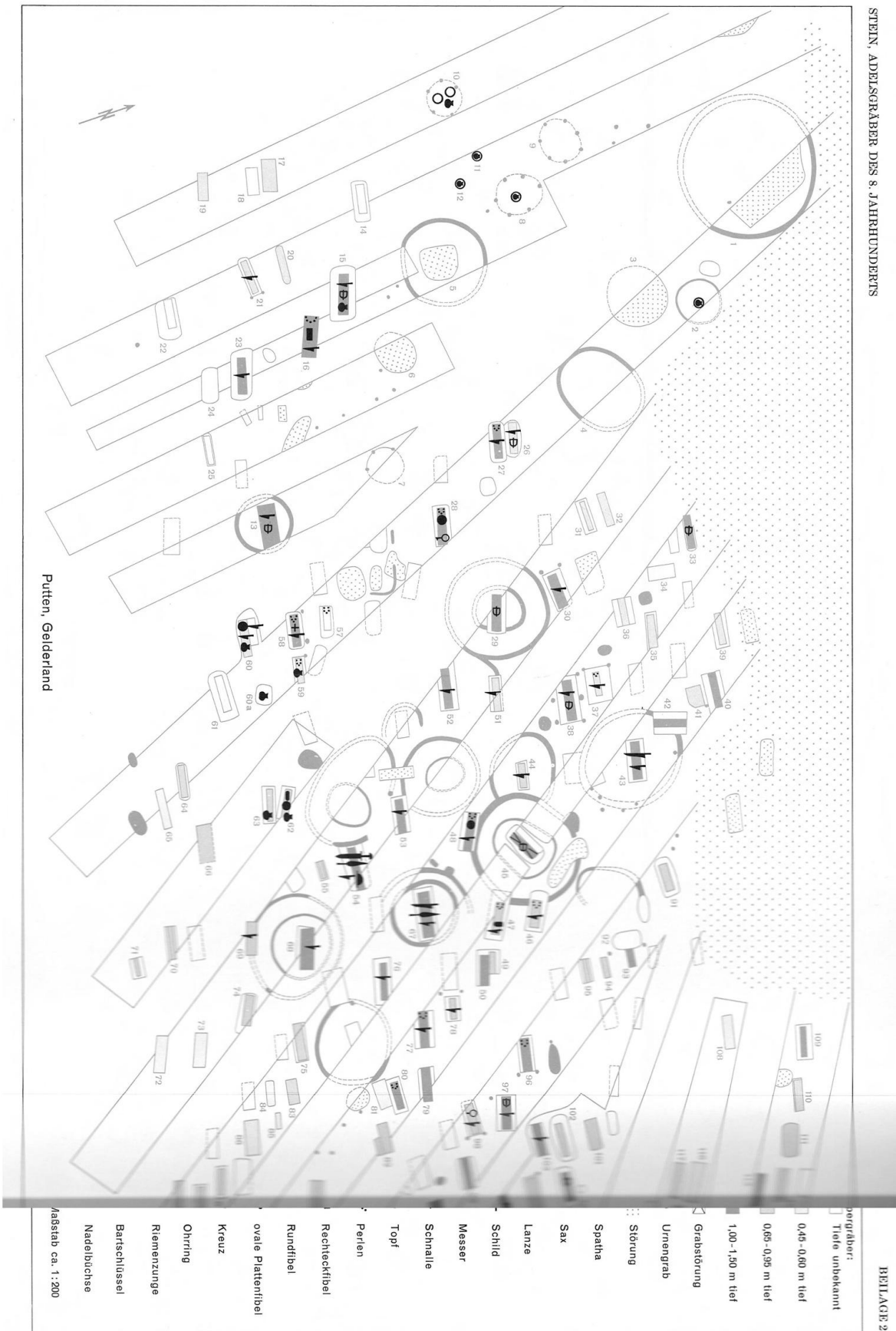
In figuur 6 zijn de metaalvondsten per graf op de plattegrond aangegeven. Van de meer dan 120 graven die in dit grafveld aanwezig zijn, zijn er 40 lijkgraven waar graf bijgiften bij zaten. Als het gaat om metaal vondsten is er in veel gevallen een enkel mes als bijgift. Onder de oudste valt onder andere graf 97. Dit graf ligt in het oosten van het grafveld. De bronzen tegenbeslag uit dit graf wordt laat 6^e of vroeg 7^e eeuw gedateerd. De jongste datering is de pseudocamee fibula uit graf 62, deze wordt in de 9^e eeuw geplaatst. Zo komt er een globale datering van 6^e tot 9^e eeuw voor het gehele grafveld.

De brandgraven zijn gedateerd door Holwerda als 7^e tot begin 8^e-eeuws (Ypey 1962, 149). Van de kringgreppel graven zijn graf 43 en 67 beiden te plaatsen in de 8^e eeuw. Lijkgraf 54 ligt tegen een kringgreppel aan, de datering hiervan is tevens 8^e eeuw. Hieruit kan geconcludeerd worden dat zowel de lijk-, kringgreppel- en brandgraven tegelijkertijd voorkwamen. Hoewel dit eigenlijk niet opgaat voor de kringgreppels. Dit zijn namelijk prehistorische typen. Doordat verschillende lijkgraven door de greppels heen gegraven zijn is het te betwijfelen of ze inderdaad tot hetzelfde grafveld behoren, of tot een vroegere , waardoor de prehistorische vondsten die er soms tussen lagen (maar hier niet behandeld) beter te verklaren zijn. Een duidelijk voorbeeld zijn de klokbeker scherven die bij graf 68 gevonden zijn (Ypey 1962, 150).

De brandgraven zijn over het algemeen te dateren als 8^e-eeuws, maar in het geval van dit grafveld gaan ze niet verder dan het begin van de 8^e eeuw. De lijkgraven daarentegen worden in de 8^e eeuw nog wel gebruikt. Hieruit kan aangenomen worden dat de crematie rond de eeuwwisseling geleidelijk aan niet meer toegepast werd.

De graven zonder bijgiften liggen verspreid tussen de graven waar wel bijgiften bij zitten, maar de grootste clusters van graven zonder bijgiften zitten aan de buitenkanten van het grafveld, met de nadruk op het noordoostelijk en het zuidoostelijke deel van het veld. Hoewel het bekend is dat ten tijde van de kerstening bijgiften in onbruik raakten, is het niet met volledige zekerheid te zeggen of deze graven dat ook bevestigen. Het bronsblikje uit graf 58 duidt hier echter weer bijgiften. Wellicht is het mogelijk aan te nemen dat dit graf uit de transitie periode komt.

Op een aantal graven na liggen vrijwel alle lijkgraven in dezelfde west-oost oriëntatie, dit geldt zowel voor de graven met bijgiften en de graven zonder.

Figuur 6 (Stein 1967, bijlage 2)

Hoofdstuk 5: Conclusie

Het grafveld van Putten heeft aantal vondsten die in Nederland niet geheel onbelangrijk zijn. Zoals bijvoorbeeld de bronzen schaal en de buidelbeker, maar ook de aparte vorm van de umbo is zeer belangrijk. De buidelbeker lijkt te duiden op (indirecte) connecties met Engeland. Hetgeen wat impliceert dat er ten tijde van het grafveld een aantal mensen met aanzien hebben gewoond. Dit reflecteert zich ook in de grote bronzen schaal en de stukken die met goud en zilver zijn versierd. Hoewel het grafveld niet uitzonderlijk groot is, zijn de dateringen wel representatief voor de hele Merovingische periode, met als oudste de schijffibulae en als jongste de pseudocamee en de gelijkarmige fibula. Dit geeft een globale datering van 500 – 850 n. Chr. Dat het grafveld tot zo laat doorloopt is vrij speciaal en hierom van waarde. Zoals vaak werd gedacht dat christenen geen bijgiften meekregen, lijkt dat in dit grafveld wel zo te zijn door het kleine kruisje dat is meegegeven is, hoewel dit niet meteen als waar bestempeld kan worden.

Aanbevelingen voor toekomstige onderzoeken zijn onder andere het uitwerken van het overige materiaal wat het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden nog bezit. Hierbij zou het ideaal zijn als ook de vondsten uit Nairac en Den Haag er aan toegevoegd kunnen worden, zo ontstaat er een compleet beeld in een enkele publicatie te hebben, in tegenstelling tot nu, waar de vondsten van het grafveld ook verspreid zijn over verschillende publicaties.

Samenvatting

In het grafveld van Putten, te Gelderland zijn in 1926 een groot aantal Merovingische graven blootgelegd door J. Bezaan en J.H. Holwerda. Hoewel een groot deel zonder vondsten waren, zijn er ook een paar graven die aangeduid kunnen worden als wapengraven. Deze graven zijn het rijkst qua bijgiften en in de 6^e tot in de 7^e eeuw te dateren. Onder de giften vallen bijvoorbeeld een spatha, vleugellansspitsen, een umbo, scramasaxen en messen. Naast de wapengraven zijn er ook een aantal graven gevonden waar messen in combinatie met kralen lagen. Fibulae behoren ook te vondsten en kwamen zowel in de graven met de kettingen voor als met oorkingen, hangers, messen en gespen. Opvallende vondsten zijn ook een hanger in de vorm van een kruis, waardoor kerstening aan te duiden zou kunnen zijn, maar daar zijn verder geen aanwijzingen voor. Maar ook de pseudocamee laat zien dat dit grafveld tot minstens 800 n. Chr. doorliep, hetgeen wat relatief laat is voor een grafveld. De vroegste stukken uit het grafveld dateren uit de 6e eeuw n. Chr. Dit geeft een globale datering van 500 tot ongeveer 800 n. Chr. voor het grafveld.

Summary

In 1926 at Putten, in the province of Gelderland, the Netherlands, a Merovingian burial field was uncovered by J. Bezaan and J.H. Holwerda. Even though the majority of the graves were without gifts, there also were a few graves that were relatively rich in grave goods. These are so-called weapon graves. These graves were the richest in burial gifts and, for example, consisted of a sword, a lance point, a shield boss and knives. Next to these graves there also are a number of graves in which knives are often combined with bead necklaces, earrings, pendants, brooches and buckles. Finds that attract attention are for example a pendant in the shape of a cross. This could indicate a phase of early Christianity. The pseudocamee is another example, which indicates that the field is used until at least 800 AD. This is relatively late for a burial field. The earliest finds are from the 6th century AD. This gives a date from around 500 to 800 AD.

Bibliografie

Behmer, E., 1939. *Das zweischneidige Schwert der germanischen Völkerwanderungszeit*. Stockholm: Tryckeriaktiebolaget.

Besteman, J.C., J.M. Bos en H.A. Heidinga (red.), 1990. *Medieval Archaeology in the Netherlands: From Kootwijk to Rhenen: in search of the elite in the Central Netherlands in the Early Middle Ages*. Assen: Van Gorcum, 9-40.

Böhner, K., 1958. *Die Fränkischen Altertümer des Trierer Landes*. Berlin: Verlag Gebr. Mann.

Doppelfeld, O., 1964. Das fränkische Knabengrab unter dem Chor des Kölner Domes, in *Germania* 42.

Glazema, P. en J. Ypey, 1956. *Merovingische Ambachtskunst*. Baarn: Het Wereldvenster.

Groenewoudt, B., M. Groothedde en H. van der Velde, 2006. *De Romeinse Tijd, Middeleeuwen en Vroegmoderne Tijd in het Midden- en Oost-Nederlands Zandgebied*. Nationale Onderzoeksagenda Archeologie.

Heeringen, R.M., E. H. P. Cordfunke en M. Ilsink (red.), 2004. *Geordend Landschap, 3000 Jaar Ruimtelijke Ordening in Nederland: Landschapsordering in de Vroege Middeleeuwen. Het ontstaan van het middeleeuwse cultuurlandschap in Oost-Nederland*. Hilversum: Verloren.

Heidinga, H.A., 1984. *De Veluwe in de vroege middeleeuwen: aspecten van de nederzettingsarcheologie van Kootwijk en zijn bureu*. Amsterdam.

Hübener, W., 1972. *Gleicharmige Bügelfibeln in Westeuropa*. Madrid: Kerle.

Holwerda, J.H., 1926. *Een grafveld bij Putten*. Leiden: Brill.

Kars, M., 2011. *A cultural perspective on Merovingian burial chronology and the grave goods from the Vrijthof and Pandhof cemeteries in Maastricht*. Amsterdam: UvA.

Koch, U., 1977. *Das Reihengräberfeld bei Schretzheim*. Berlin: Gebr. Mann Verlag.

Moosbrugger-Leu, R. 1967. *Die frühmittelalterlichen Gürtelbeschläge der Schweiz*. Basel: Birkhäuser-verlag Basel.

Pijzel-Dommisse, J. en T.M. Eliëns, 2009. *Glinsterend Glas. 1500 Jaar Europese Glaskunst*. Zwolle: Waanders Uitgevers.

Pirling, R., 1964. Ein fränkisches Fürstengrab aus Krefeld-Gellep, in *Germania* 42. 188 – 216.

Roth, H. en C. Theune, 1988. *SW I-V : zur Chronologie merowingerzeitlicher Frauengräber in Südwestdeutschland : ein Vorbericht zum Gräberfeld von Weingarten, Kr. Ravensburg*. Stuttgart: Landesdenkmalamt Baden-Württemberg.

Roth, H. en C. Theune, 1995. *Das frühmittelalterliche Gräberfeld von Weingarten*. Stuttgart: Theiss.

Siegmund, F., 1998. *Merowingerzeit am Niederrhein*. Köln: Reinland-Verlag GMBH.

Stein, F., 1967. *Adelsgräber des achten Jahrhundert in Deutschland*. Berlin: Walter De Gruyter & Co.

Werner, J., 1953. *Das Alamannische Gräberfeld von Bülach*. Basel: Verlag Birkhäuser AG.

Westphal, H., 2004. Zur Entwicklung mittelalterlichen Waffen, in W. Melzer, *Soester Beiträge zur Archäologie* 5. Soest: Westfälische Verlagsbuchhandlung Mocker & Jahn, 47-61.

Ypey, J., 1955. *Kunst en Schoonheid uit de Vroege Middeleeuwen*. Amersfoort: Gemeentebestuur Nijmegen.

Ypey, J., 1962. Die Funde aus dem frühmittelalterlichen Gräberfeld Huinerveld bei Putten im Museum Nairac in Barneveld. *Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 12/13, 99-152.

Ypey, J., 1982. Fluegellanzten in niederlaendischen Sammlungen. *Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 174, 211-267.

Lijst van figuren en tabellen

Figuur 1: Ypey,J., 1962. Die Funde aus dem frühmittelalterlichen Gräberfeld Huinerveld bei Putten im Museum Nairac in Barneveld. *Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 12/13, 99.

Figuur 2: Googlemaps.com

Figuur 3: Googlemaps.com

Figuur 4: Steur. C.G.L., D.J. Brus, M. van den Berg, 1987. *Atlas van Nederland in 20 delen. Deel 14 Bodem.* 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij.

Figuur5 : AHN

Figuur 6: Stein, F., 1967. *Adelsgräber des achten Jahrhundert in Deutschland.* Berlin: Walter De Gruyter & Co, beilage 2.

Tabel 1: Associaties van metaalvondsten in het grafveld

Verantwoording foto's en illustraties in de appendices

Foto's door het RMO

Nummers 6, 7, 23 en 49 (?)

Graf 54 geheel, behalve detail gevest

Graf 58

Illustraties door J. Ypey

Nummer 68: Kleine illustratie

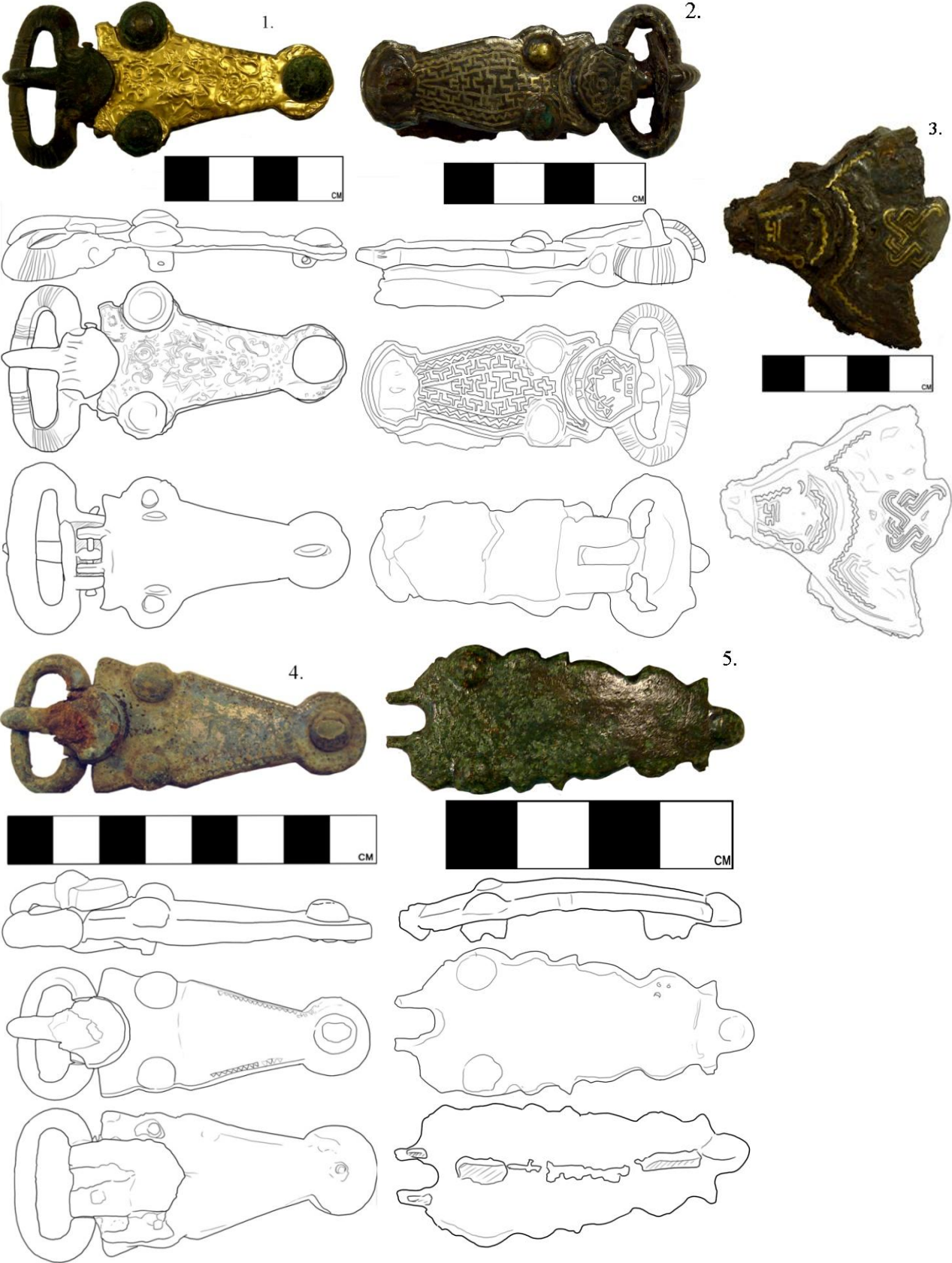
Graf 54: Illustratie geveststukken

Graf 54: Illustratie umbo

Graf 107

Appendix

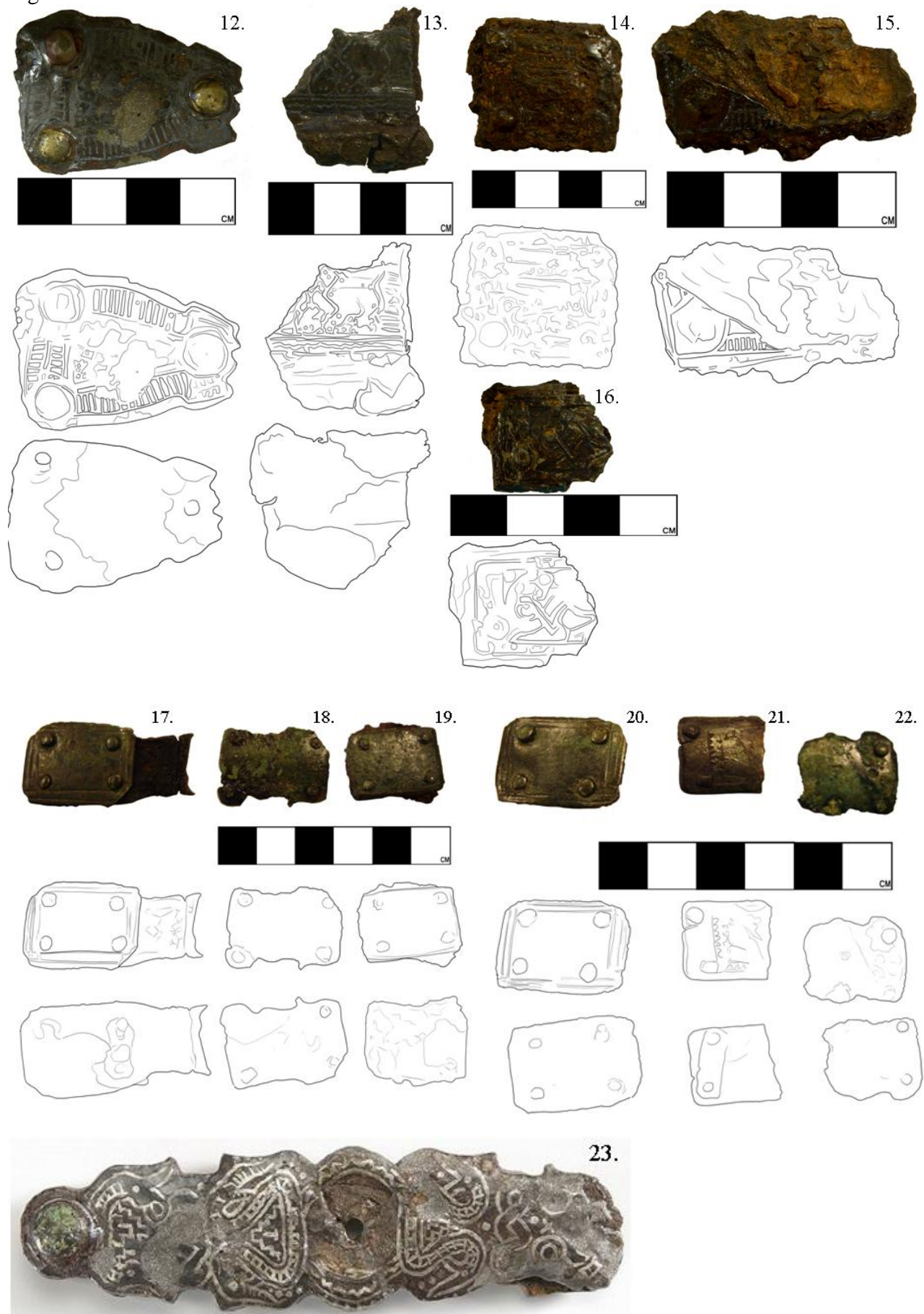
Figuur 1

Figuur 2

Figuur 3

Figuur 4

Figuur 5

Figuur 6

41.

42.

43.

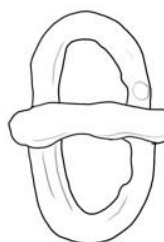
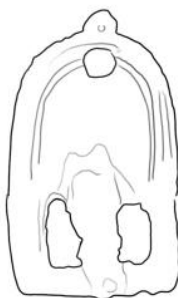
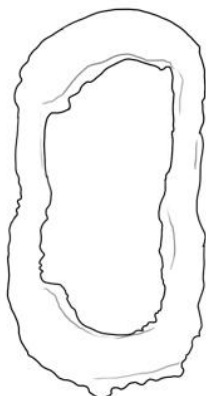
44.

45.

46.

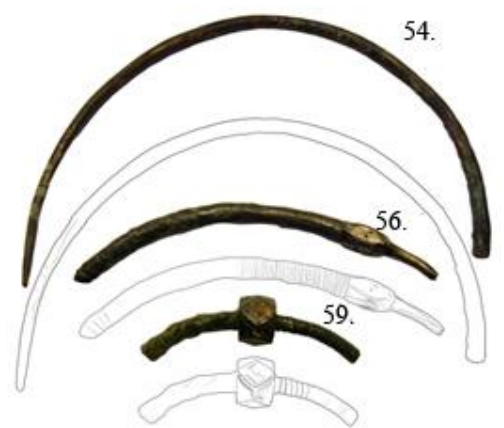
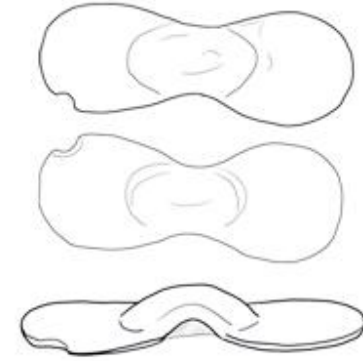
47

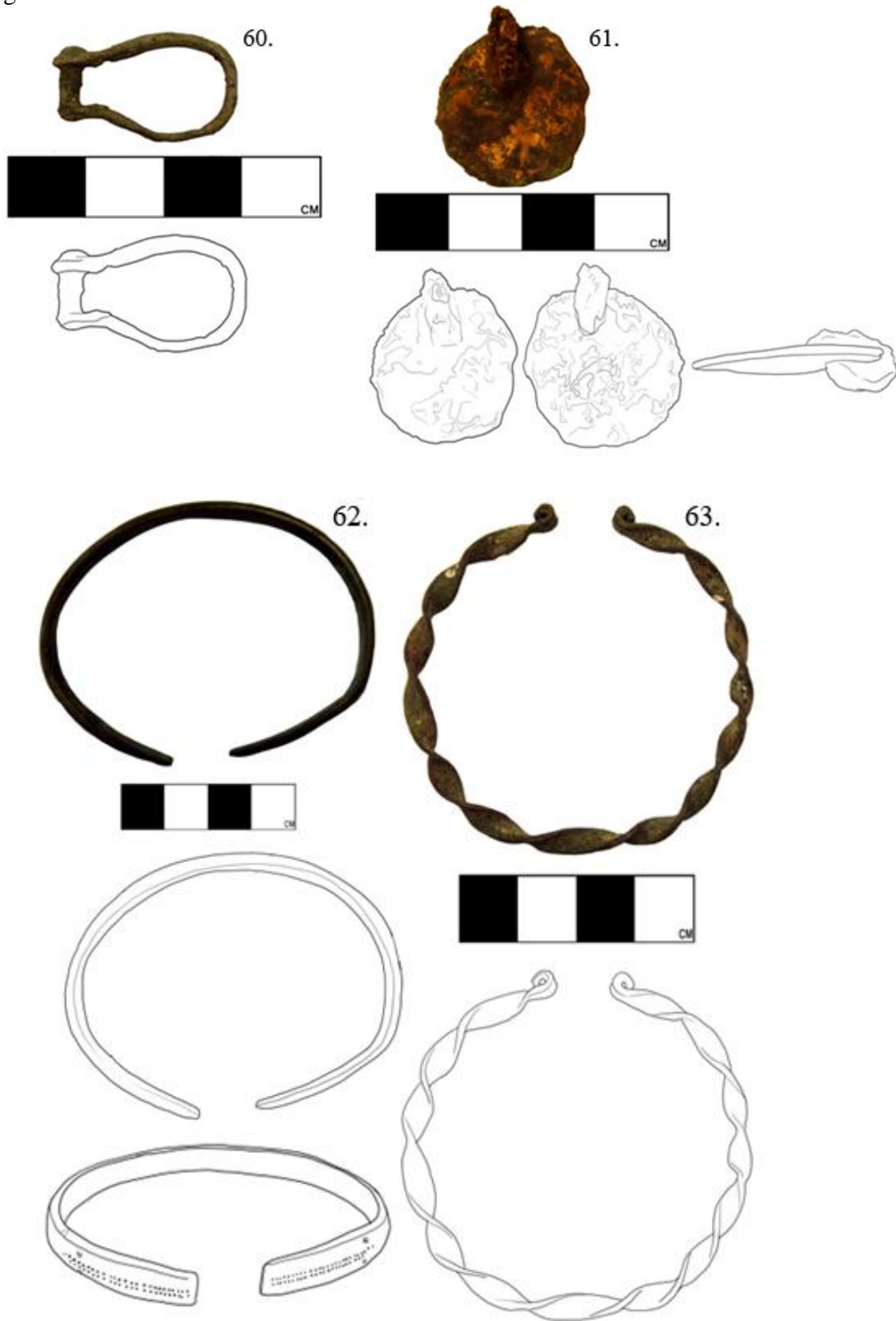
48

Figuur 7

Figuur 8

Figuur 9

64.

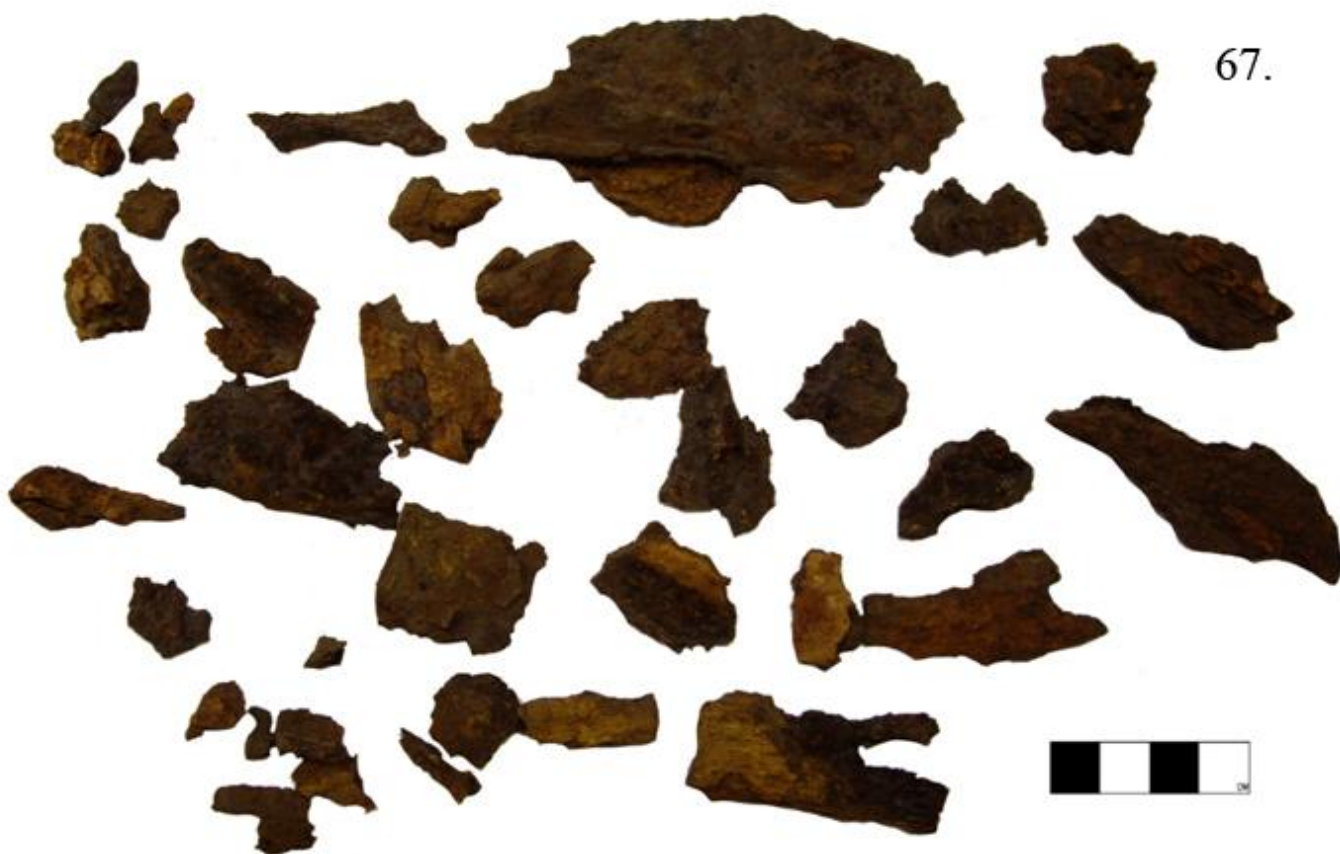
Figuur 10

65.

66.

67.

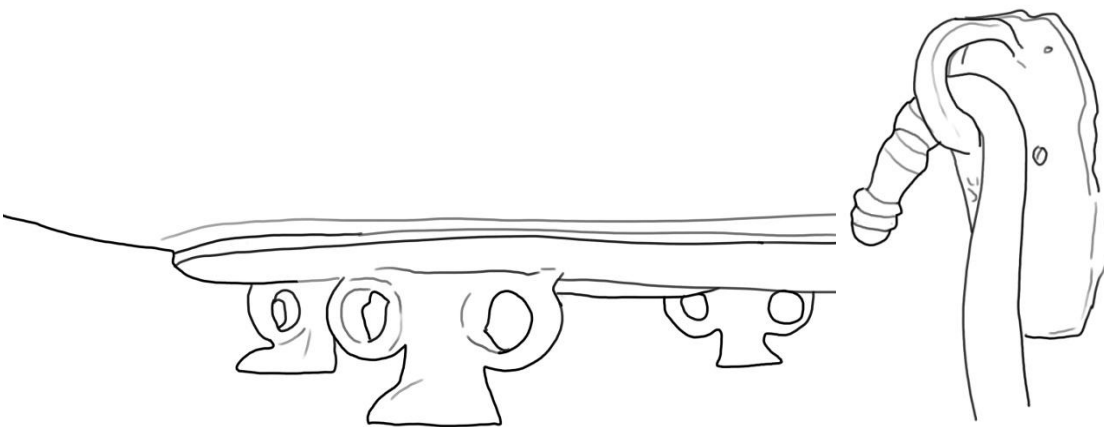
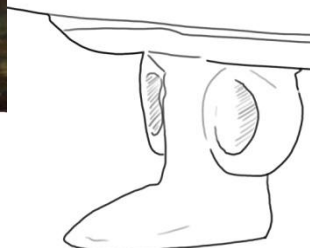
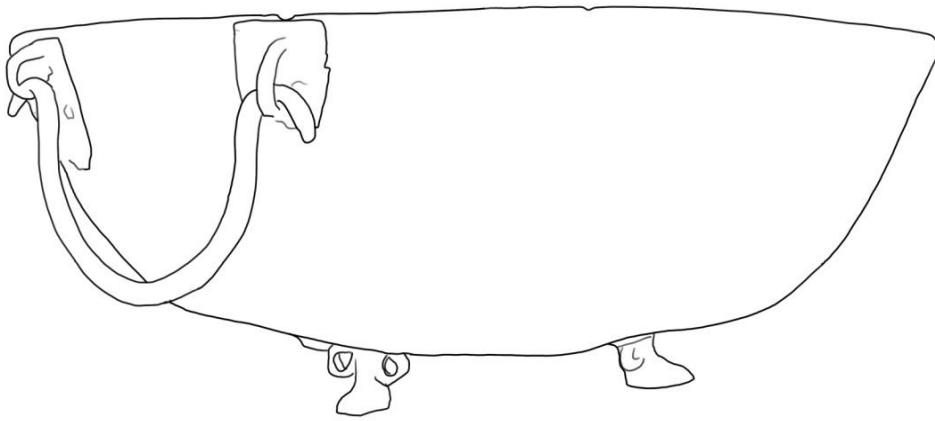

Figuur 11

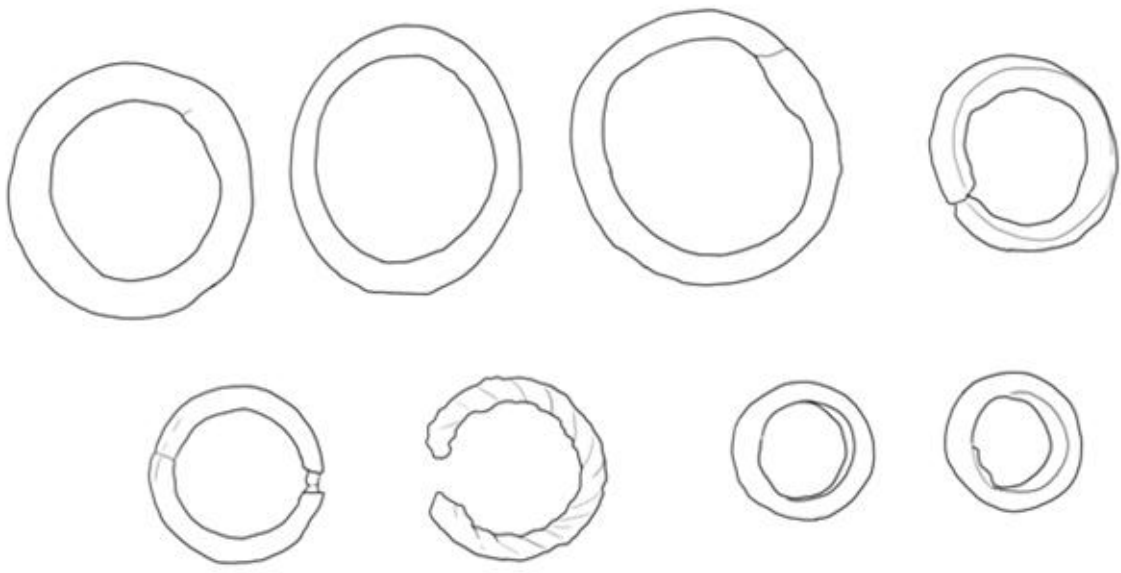

Figuur 12

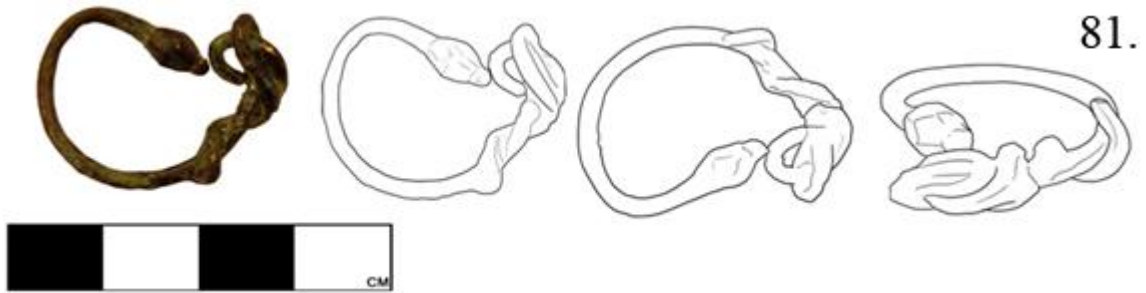
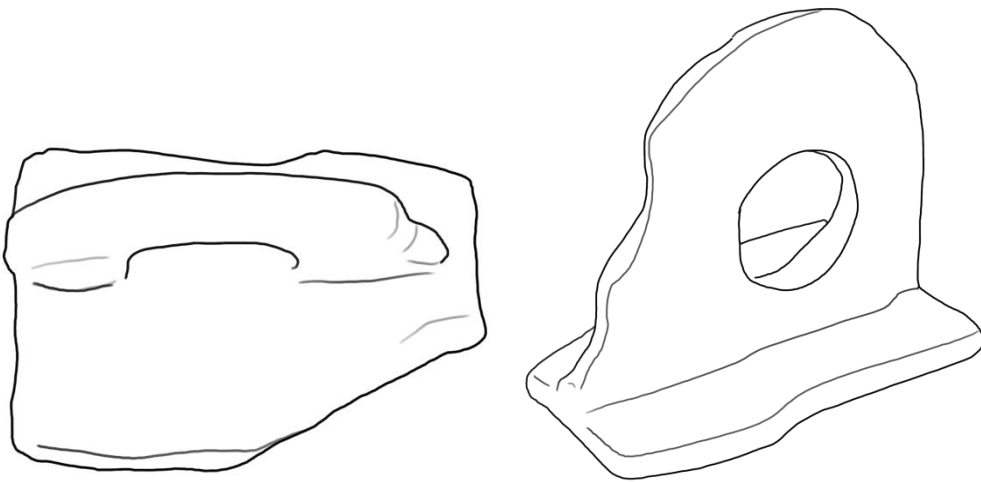
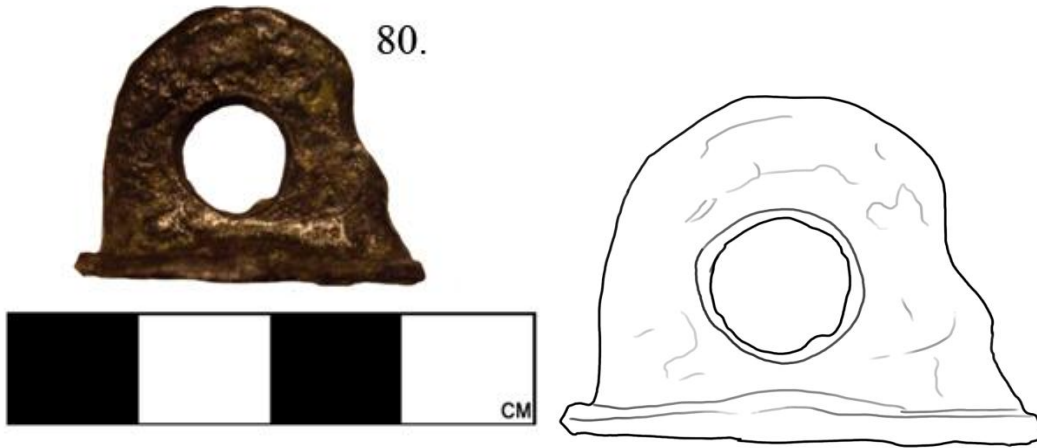
70.

Figuur 13

Figuur 14

Figuur 15

Appendix 2

Figuur 1
Graf 15

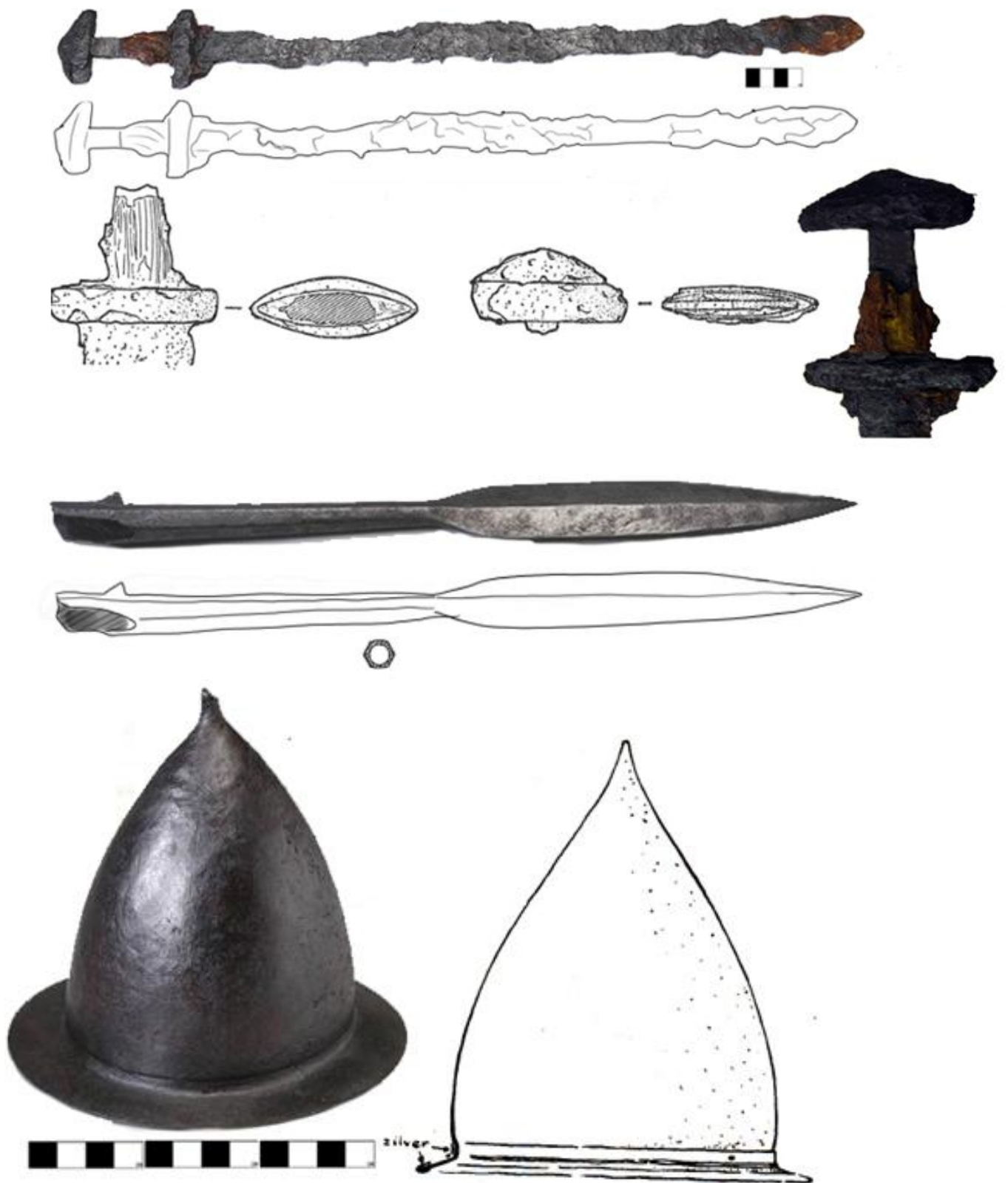
Graf 29

Graf 44

Figuur 2
Graf 54

Figuur 3
Graf 58

Graf 107

Bijlagen

Bijlage 1: totaal inventarisatie

Graf	Type graf	Wat
1 – 7		Geen vondsten
8	Kringgreppel, brandgraf	- Fragmenten van een Merovingisch urntje met radstempel en een eenvoudige lijnversiering
10	Kringgreppel, brandgraf	- Scherven van grijs aardewerk - Fragmenten van een Merovingisch urntje van ruwwandig roestig aardewerk. - Crematieresten
11	Grafkuil	- Cilindervormig roestig urntje, met platte rand en afgesneden bodem. - Crematieresten
12	Grafkuil	- Plompe gedrongen kan met klaverbladvormige tuit. - Crematieresten
13	Lijkgraf, kringgreppel	- Fragmenten van een gesp - Mes met resten van schede
14		Geen vondsten
15	Grafkuil	- IJzeren mes - Gesp - 'Saksisch potje'
16	Grafkuil	- IJzeren mes met resten van schede en greep, waaraan fragmenten van brons beslag - Een naald - 2 rechthoekige fibulae met stukken textiel (vermoedelijk wol/ linnen)
21	Grafkuil	- IJzeren mes in twee fragmenten, met aan één fragment de overgang van kling naar schede
23	Grafkuil	- IJzeren mes met resten van een houten greep en delen van de schede
26	Grafkuil	- Gesp met een ovale beugel en resten van leer - IJzeren mes met resten greep en schede
27	Grafkuil	- IJzeren mes - 1 groen cilindervormige groene kraal - 1 roodbruine bolle kraal
28	Grafkuil	- Snoer van 22 kralen Barnsteen: - 1 dubbelconisch Doorzichtig glas: - 3 blauw, ringvormig - 1 dubbelconisch, donkerblauw - 1 dobbelsteenvormig, blauw - 1 langovaal, 3 ribbels, blauw - 1 langovaal, 4 ribbels, blauw Ondoorzichtig glas: - 1 ringvormig, roodbruin - 3 kort, tonvormig, groen - 3 kort, tonvormig, roodbruin - 4 kort, tonvormig, bruingeel - 1 kort, tonvormig, rood, groen, bruingeel, blauw, wit)

		<ul style="list-style-type: none"> - 1 kortcilindrisch, zwart, roodbruin, groen, geel) - 1 tonvormig, Millefiori - Bronzen schijfvormige fibula - 2 dobbelsteenvormige 'knoppen' - Bronsfragmenten met haakeinden - 2 bronsfragmenten met oogvormige einden - Groep samengeklonterd ijzer, waaronder een sleutel en een staf met een ijzeren ring - IJzeren mes met schede
29	Lijkgraf, kringgreppel	<ul style="list-style-type: none"> - IJzeren gesp
30	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - 2 mesfragmenten
33	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - IJzeren gesp met ovalen beugel
37	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - IJzeren mes - Snoer met 5 kralen van ondoorzichtig glas: <ul style="list-style-type: none"> - 1 ringvormig, geel - 1 kortcilindrisch, geel - 1 tonvormig, roodachtig oker - 1 langcilindrisch, zwart met gele draadversiering - 1 langcilindrisch, bruin met gele draadversiering
38	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - Gesp met ovalen beugel - IJzeren mes met resten grip en schede
43	Lijkgraf, kringgreppel	<ul style="list-style-type: none"> - Scramasax - Klein ijzeren mes
44	Lijkgraf, kringgreppel	<ul style="list-style-type: none"> - IJzeren mes
45	Lijkgraf, kringgreppel	<ul style="list-style-type: none"> - Uit planken opgezette kist in afwijkende richting - Stuk ijzer - Gesp
46	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - Dubbelconische kraal met zwart glas en een witte draadversiering - IJzeren mes met resten greep en schede
47	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - 10 kralen Doorzichtig glas : <ul style="list-style-type: none"> 1 ringvormig, donker violet 1 ringvormig, licht ijsblauw 1 ringvormig, groen met strepen blauwgroen 1 ringvormig, licht kobaltblauw 1 ringvormig, geelbruin Ondoorzichtig glas: <ul style="list-style-type: none"> 2 tonvormig, okergeel tot okeroranje 1 tonvormig, smaragdgroen - IJzeren mes met resten greep en schede - IJzeren riemtong met resten van linnen
48	Grafkuil	<ul style="list-style-type: none"> - IJzeren mes met resten van hoorn, greep en schede - IJzeren schijfje (fibula) - Snoer van 8 kralen Doorzichtig glas: <ul style="list-style-type: none"> 1 ringvormig, licht blauwgroen 1 ringvormig, grijsblauw 1 langcilindrisch, bruin 1 langcilindrisch, roodbruin

		Ondoorzichtig glas: 1 spiraalvormig, groen 1 langcilindrisch, lichtgroen 1 dubbelconisch, roodbruin 1 kortcilindrisch, zwart met geel
51	Grafkuil	- IJzeren mes met houten/ hoornen greep en resten schede
52	Grafkuil	- IJzeren mes met resten greep en schede
53		- IJzeren mes met resten greep en schede
54	Lijkgraf	- Spatha - Vleugellansspits - Umbo - Klein ijzeren mes - Bronzen knopje met zilveren (?) ringetje
57	Grafkuil	- 3 kralen 1 dubbelconisch, geel 1 dubbelconisch, blauwig wit 1 kortcilindrisch, geelgroenig grijs
58	Grafkuil	- IJzeren mes - 1 cilindervormige groene kraal - Kruisje van bronsblik
59	Grafkuil	- 3 kralen - Bolvormig potje 'Saksisch'
60	Grafkuil, dubbele begraafing	- IJzeren mes met deel greep en schede - IJzeren mes met schede - Preßblechfibula op bronzen plaat met een kruisvormige versiering met in het midden een groenen glazen bolletje - Preßblechfibula op ijzeren plaat met een kralen kruisvormige versiering - 'Saksisch' potje
60a	Grafkuil, dubbele begraafing	- 'Saksisch' potje
62	Grafkuil	- Bronzen bracteaat wat heeft vastgezet op een ijzeren schijf met een bronzen vergulde rand - 'Glasachtige' stof - IJzeren pen - Pseudocamee fibula op ijzeren plaat met bladgoud en dierfiguur - 'Saksisch' bolvormig potje
63	Grafkuil	- 'Saksisch' potje
67	Lijkgraf	- Spatha - Vleugellansspits - IJzeren mes
68	Grafkuil	- IJzeren mes fragmenten in leer - Fragmenten van klokbeker aardwerk
69	Grafkuil	- IJzeren mes - 2 ijzeren gespen
76	Grafkuil	- IJzeren mes met delen van greep en schede
77	Grafkuil	- IJzeren mes met houten/ hoornen greep en resten schede - Snoer van 9 kleine ronde blauwe kralen Doorzichtig glas: 1 kogelachtig deel van een rijkraal 5 ringvormig 2 kogelvormig Ondoorzichtig glas 2 kogelvormig
78	Grafkuil	- IJzeren mes met resten schede

80	Grafkuil	- Snoertje van 18 kralen
96	Grafkuil	- Snoer van 6 kleine kralen Doorzichtig 1 tonvormig, bladgroen met drie omlopende, doorschijnende gele draad versieringen 1 tonvormig, kleurloos en bruin met ondoorzichtige gele draad- en puntversiering - Ondoorzichtig 1 meloenvormig, groenblauw 1 langcilindrisch, olijfgroen 1 conisch, hardgroen 1 tonvormig, gevlamd bruin met twee uitlopende, ondoorzichtige, gele draden en omlopende witte zigzagdraden
97		- Bronzen tegenbeslag van een riemdecoratie - IJzeren mes met resten greep en schede - Fragment van een bronzen naald
98	Grafkuil	- IJzeren mes met lederen schede - Fragmenten van bronzen ooring
103	Grafkuil	- IJzeren mes met schede
104	Grafkuil	- IJzeren mes - IJzeren riembeslag van een gesp
106	Grafkuil	- IJzeren gesp met ijzeren riembeslag
107	Grafkuil	- Plat doorboord steentje aan ijzer bevestigd

Bijlage 2 Inventaris RMO

Wat	Materiaal	Aantal	Locatie
Armband	Metaal, zilver	1	Papengracht
Armband	Metaal, brons	2	Papengracht
Beslag	Metaal, brons	1	Papengracht
Beslag, achterplaat	Metaal, brons	1	Papengracht
Beslag, gordel	Metaal, brons	1	Papengracht
Beslagplaat	Metaal, brons, ijzer	6	Papengracht
Beslagstuk	Metaal, ijzer, goud	1	Rapenburg
Bronsbeslag	Metaal, brons	1	Papengracht
Doornen, gespen	Metaal, brons	3	Papengracht
Fibula	Metaal, brons	1	Papengracht
Fibula	Metaal, brons	1	Papengracht
Fibula	Metaal, brons, gips	1	Papengracht
Fragment	Metaal, ijzer	7	Papengracht
Gesp	Metaal, ijzer, zilver	1	Papengracht
Gesp	Metaal, brons	1	Papengracht
Gesp	Metaal, brons	1	Papengracht
Gesp	Metaal, brons	6	Papengracht
Gesp met gespplaat	Metaal, brons	1	Papengracht
Gespbeslag	Metaal, tin	1	Papengracht
Gespfragment	Metaal, brons	1	Papengracht
Gespplaat	Metaal, ijzer, goud	1	Papengracht
Hanger	Metaal, brons, ijzer	1	Papengracht
Klinknagelkop	Metaal, ijzer, zilver	1	Papengracht
Klinknagelkop	Metaal, brons, zilver	6	Papengracht
Knopje	Metaal, brons	1	Papengracht
Koppelpassant	Metaal, brons	1	Papengracht
Oog/ hanger	Metaal, brons	1	Papengracht
Pincet, baardtang	Metaal, brons	1	Papengracht
Riembeslag	Metaal, ijzer	1	Papengracht
Riemtong	Metaal, brons	4	Papengracht
Riemtong	Metaal, ijzer, goud	1	Rapenburg
Riemverdeler	Metaal, ijzer, goud	1	Papengracht
Schaal	Metaal, brons	1	Papengracht
Verbindingsringen	Metaal, brons, koper	8	Papengracht
Vingerring	Metaal, brons	1	Papengracht